

STALIN-GRADS STANK

KRIGSHISTORIE,
SIDE 16 og 17

RÅD UTEN ÆRE?

NORDISK RÅD,
SIDE 15

SILVIO I SKVIS

ITALIA, SIDE 12

7 059530 000014

KAMPEN OM KRAFTA

„Regjeringa legg opp til å la makta over krafta gå til utanlandske selskap. Det er horribelt!

Finn Lied (Ap), tidlegare industriminister

KRAFT: Då Stortinget sikra norsk kontroll over krafta, gjekk den offentlege debatten høgt frå 1906 til 1917. No vil regjeringa gjera alvorlege endringar i lovverket etter tre månaders høyringsperiode. No reagerer den tidlegare industriministeren frå Ap, Finn Lied. – Dei som er ute etter ei sak som kan samla sentrum og venstre, må sjå til å vakna, seier Finn Lied.

SIDE 6 og 7

FOTO: SCANPIX

KLASSEKAMPEN

Utgitt av Klassekampen AS

Ansvarlig redaktør: Bjørgulv Braanen
Daglig leder: Marga van der Wal

© Klassekampen AS
Ettertrykk og elektronisk videre distribusjon
forbudt uten etter særskilt avtale.

Makten samles

■ EU-kommisjonens president Romano Prodi la i går fram et 17-siders dokument der det foreslås å gi kommisjonen nye og omfattende fullmakter. Prodi går inn for mer «beslutningskapasitet» i sikkerhets- og forsvarsspørsmål og oppmuntrer til utvikling av en europeisk rustningsindustri. Slagordene for dokumentet er betegnende nok «fred, frihet og solidaritet»

■ Dokumentet betyr et nytt stort skritt i retning av å gi kommisjonen mer makt. Kommisjonens initiativrett foreslås utvidet til hele det juridiske feltet. Dokumentet går også inn for å opprettholde den såkalte fleksibilitetsklausulen, dagens artikkel 308 i traktaten, som gir EU-kommisjonen anledning til å handle på områder som ikke er hjemlet i traktaten.

■ Enstemmighet, og dermed enkelttings vetorett når det gjelder viktige beslutninger skal fjernes, og majoritetsavstemming skal bli den generelle regelen. Dokumentet spesifiserer at finans- og sosialpolitikken skal avgjøres med simpelt flertall.

■ Dokumentet styrker også EU-kommisjonen på flere andre områder. Det blir ingen president for Europaparlamentet, i stedet skal EU-kommisjonens president velges av parlamentet og godkjennes av Europarådet. I tillegg skal medlemsstatene og EU-kommisjonens president sammen utpeke en «sekretær» for unionen som vil fungere som utenriks- og forsvarsminister for hele EU.

■ Det er liten tvil om at dette dokumentet, som også kalles et utkast til grunnlov for EU, representerer et nytt og fundamentalt skritt i retning et føderalt EU. Planen støttes av Tyskland, mens land som Frankrike og Storbritannia i større grad ønsker at medlemslandene skal styre EU-politikken. Kreftene som driver utviklingen i retning Europas Forrente Stater ser ut til å trekke det lengste strået.

BJØRGULV BRAANEN

Papirutgaven av His Master's Voice

Avisa er kanskje mest kjent blant størsteparten av leserne for avsløringa av Watergate som til slutt felte president Richard «Tricky Dick» Nixon. I dag er det 125 år siden den første utgaven av Washington Post kom på gata.

Avisa kom ut med fire sider som offisielt organ for Democratic Party. De første femti åra var en økonomisk oppoverbakke, og det første salget av avisa fant sted allerede i 1889. Da ble båndene til Demokratene kuttet. Det ga oppsving for opplaget. Avisa tok samtidig mange skritt til høyre.

KK-KALENDEREN
6. desember Den ble solgt igjen i 1905 til John

9. august 1974, avistriumfen på sin nære venn, president Warren G. Harding. Det bekom ikke avisa vel. Veien var kort fra pressemessig til økonomisk diskreditt.

R. McLean som gjorde avisa til en sensasjonsblekke, med vide spalter fra hovedstadens sosialtetsliv. I 1916 tok sønnen Edward B. (Ned) McLean over og førte avisa inn i favnen på sin nære venn, president Warren G. Harding. Det bekom ikke avisa vel. Veien var kort fra pressemessig til økonomisk diskreditt.

I 1933 kjøpte Eugene Meyer konkursboet og gjenreiste The Post med slående ledere, ledsaget av Herbert L. Blocks illustrasjoner, og analytisk nyhetsjournalistikk. I 1954, under svigersønnen Philip L. Graham, ble Washington Times-Herald kjøpt opp. Tidsskriftet Newsweek, som reflekterte WPs internasjonale orientering, ble kjøpt opp i 1961. Under Graham ble også de gode forbindelsene til Det hvite hus og utenriksdepartementet spunnet.

Da Graham begikk selvmord i 1963, tok enka Katherine over og satte Ben Bradlee på Newsweek. Det forankret WPs posisjon i avisverdenen. **PMJ**

I FOKUS: KLASSESAMFUNNET

Veit du kven Jørgen Norheim er? Ikkje? Men du har vel høyrd om t-baneføraren som er innstilt til Nordisk Råds litteraturpris? Ja, nettopp!

Sansen for distinksjonar

Denne veka fekk vi endeleg vita det; dei norske kandidatane til Nordisk Råds litteraturpris. Den ukjende Jørgen Norheim, som knapt har seld 1000 eksemplar av bøkene sine og til vanleg køyrer t-bane, er nominert for boka si *Ingen er så trygg i fare* (Samlaget 2002).

Det var så vi kunne høyra gispa gjennom kulturredaksjonane, forlags-husa og tv-studioa: Ikkje nok med at vi knappast hadde høyrd om mannen, han arbeidde i tillegg i Oslo Sporveier – ein stad dei færraste forbind med raudvin, ost og poesi, minst av alt med Nordisk Råds litteraturpris.

I dagane som gjekk freista media undertrykka det verste sjokket, men klarte det ikkje heilt: «T-banefører Nordisk Råd-nominert», «Jørgen Norheim er blitt heist opp fra de mørke t-banetunneler», «Plutselig ble T-banefører Jørgen Norheim mannen alle skulle ha tak i» heitte det i landets største aviser. Norheim stilte opp til intervju på t-baneplasser, i trikkevogner og gav opplesing for arbeidskollegaer med tv-kamera svei-

pande over det heile. På ein, to og tre var Jørgen Norheim blitt den ukjende t-baneføraren.

Er dette noko å masa med? Eit image er vel godt å ha både for forfatter og for media. Det var ei sak at den innstilte forfatteren ikkje var profesjonell skribent?

Jo, men sjå for deg motsatsen: «Forfatteren Ketil Try er innstilt til Nordisk Råds litteraturpris. Til vanleg arbeider han som reklame-mann!» Det blir ikkje den same schwungen over det, sjølv om reklame-mannen hadde vore totalt ukjend.

Det ligg liksom litt meir i korta at ein kan vera reklamekonsulent og forfatter, t-baneførar har vi vanskelegare for å sjå for oss i ei slik rolle. Kvifor det?

Den legitime smaken i eit samfunn er preferansane til dei kulturelt dominerande sjakta, skriv den franske sosiologen Pierre Bourdieu i boka si *Distinksjonen*.

Bourdieu fortel korleis ei grunnleggjande røynsl i eit kvart samfunn er «splittelsen mellom praktiske, enkeltstående og ordløse ferdigheter og teoretiske, systematiske og eksplisitte kunnskaper.» Den intellektuelle «skapar» gjennom kunnskapane sine og tar sjølv eige-domsretten til sine originale verk (bøker, forskning, reklamekampanjar), medan den manuelt arbeidende blir «en enkel tjener for en langt større hensiikt, frattatt ideene bak sin praksis» (vaska, fiska, køyra t-bane).

Jørgen Norheim står på feil side i dikotomien «ånd-hånd». Vi ser han for oss, der han dag ut og dag inn køyrer t-bane frå stasjon til stasjon, utfører en langt større hensiikt, frattatt ideene bak sin praksis». Dette er vel ingen forfatter?

Er det media sin feil? Skal vi moralisera over reaksjonane deira og overskriftene om «t-banefor-

fattaren»? Nei, på ingen måte, dei gjer berre jobben sin: Arbeidsplassen til Jørgen Norheim blir av oss alle sett som ei relevant nyhende, som eit viktig poeng.

Etter 50 år med sosialdemokrati, 12 års skulegang og eit relativt egalitært lønssystem sit framleis den kulturelle dominansen så sterkt i kroppane og hovuda våre at vi alle spelar med: Ola på anleggsplassen seier ikkje at han har tenkt seg i Operaen i kveld, for då vil kameratane spørja kva han skal der, vil han flotta seg? Vi trur ikkje t-baneførarar kan bli forfatterar, i alle fall ikkje anerkjende og legitime.

Så kan du spørja: Provar ikkje tilfellet Jørgen Norheim at franske sosio-logar tar feil, at klassekampen er daud og at alle i dag kan bli dei vil?

Vel, brikkane fall nok på plass for nokon og ein kvar i norske kulturredaksjonar i løpet av veka. T-baneføraren Norheim har nemleg seks års universitetsutdanning og hovudfag historie ...

Håkon Kolmannskog

hakon.kolmannskog@klassekampen.no

ERNIE

KRONIKK: MIDTØSTEN

Spørsmålet Israel nå vurderer er: Skal man tvangsflytte palestinerne eller gjøre forholdene så utholdelige at de reiser sin vei «frivillig», skriver **Grethe Haldorsen**.

Israels oppskrift på fred

The Guardian hadde en artikkel i oktober av den israelske professor i Midtøstens historie ved Ben Gurion-universitetet, Benny Morris, hvor han konkluderer med at «fred i Midtøsten kunne ha vært mulig dersom hele den arabiske befolkning ble forflyttet fra det historiske Palestina for å gjøre plass for et Stor-Israel».

Grethe Haldorsen er skribent

At han mener dette på alvor er skremmende nok, men at mer enn 40 prosent av den jødiske befolkning gir uttrykk for samme tankegang i en meningsmåling nylig er sjokkerende.

Det er ikke bare palestinere på Vestbredden og i Gaza som står i veien for en permanent fred, men også den ene millionen palestinere som ikke flyktet, men ble igjen i selve Israel etter 1948-krigen og har siden bodd der i over et halvt århundre.

Alle palestinere bør tvangsflyttes til Jordan, mener han.

Det er nettopp dette Sharon er i ferd med å gjennomføre med sin «transfer-plan» med støtte fra verdens sterkeste supermakt. Denne linjen er ikke noen hemmelighet lenger, men diskuteres offentlig. Spørsmålet er: Skal man tvangsflytte dem – eller «fordrive» dem ved å gjøre forholdene så utholdelige at de reiser sin vei «frivillig». Fredsprisvinneren Shimon Peres har tatt til orde for den siste modellen.

Fullføre jobben

Professor Morris mener at Ben Gurion, Israels første statsminister, gjorde en grov feil ved ikke å «fullføre jobben» med en gang og «rense landet for alle arabere mellom Middelhavet og Jordanelva». Men tanken om en ren jødisk stat, et hjemland for bare jøder, er ikke av ny dato, men ble utført av de første aktive sionistene etter første verdenskrig da den sionistiske innvandringen tok til for alvor. Mange var det som drømte om et Stor-Israel, selvom befolkningen i Palestina den gang talte bare 60.000 jødiske sjeler og ca.

PÅ LINJE: Ariel Sharon og Shimon Peres er skjønt enige om at palestinerne må ut for å gjøre plass til et Stor-Israel. De er bare litt uenige om framgangsmåten, ifølge kronikkforfatteren.

FOTO: REUTERS/SCANPIX

680.000 palestinere. I dag er forholdet ca. fem millioner israelere og minst tre millioner palestinere.

FNs deling av Palestina i 1947 ga Israel 56 prosent av landet som egen stat, og palestinerne 43 prosent som omfattet Vestbredden og Gaza. Allerede etter 1948-krigen, da over 700.000 palestinere hadde flyktet i panikk ut av landet etter at Stern-ligane, med fredsprisvinneren av 1978 Menahim Begin i spissen, gjennomførte den ene massakren etter den andre, utvidet Israel sitt territorium til 78 prosent uten noen nevneverdige protester fra verdenssamfunnet.

I 1950 vedtok Israel en lov som ga alle jøder i verden (ca. 20 millioner) rett til israelsk statsborgerskap. I årene som fulgte innvandret 700.000 jøder på kort tid og fylte plassen etter de palestinske flyktningene, som ble nektet å vende tilbake til tross for FNs påbud i resolusjon 194.

Resolusjoner

I dag har Israel flere millioner jødiske innvandrere, særlig fra Russland, som er behjelpelige – som settlere eller kolonister – med å fortrenge palestinerne i de okkuperte områdene, en del av Sharons utvisningsplan eller «transfer-plan». Og alt dette skjer mens FN i over 50 år har stått maktesløs på sidelinjen og observert det hele.

Det eneste FN har bidratt med er å sende en strøm av

resolusjoner til Israel. FNs Sikkerhetsråd har utstedt til sammen 150 resolusjoner, og Generalforsamlingen over 450 resolusjoner med blant annet påbud om å trekke seg ut av de okkuperte områdene fra seksdagerskrigen i 1967. Samtlige israelske regjeringer har etter tur gitt blanke blaffen i alt som heter resolusjoner og FN i full visshet om at USA holder sin hånd over dem uansett. Men ingen har bombet Tel Aviv eller Jaffa av den grunn. Heller ikke har FN påført den israelske befolkning kollektivt straff gjennom sanksjoner og boikott.

Propos resolusjoner: Nylig prøvde president Bush å oppildne det internasjonale samfunn mot Irak ved å erklære at Irak hadde hele 16 FN-resolusjoner hengende over seg som de ikke har oppfylt. Ja, «noen

ganger er det ålreit» å bruke FN som autoritet – når det passer slik.

Opprørte og sjokkerte

Hvorfor blir vi ikke mer opprørte og sjokkerte når bilder på tv viser oss at hundrevis av fattige palestinske hus jevnes med jorda av svære bulldo-

sere, tusenvis av oliventrær blir rykket opp med rota og svære stridsvogner rykker inn i okkuperte områder og knuser alt de kommer over, skyter på barn og steinkastende ungdom, stenger av for strøm- og vannforsyning, sender raketter og bomber ned over hodene på uskyldige sivile?

Men derimot vekker en selvmordsbomber langt større avsky i våre hjerter når han dreper uskyldige jøder og seg selv i tillegg. Han får langt større fordømmelse i våre media enn Sharon og hans krigsforbrytere som er i ferd med å gjennomføre et bantustan i håp om å få den palestinske befolkning til å gi opp kampen for et fritt Palestina og helst rømme landet for godt.

Det er ikke til å komme forbi at medias språkbruk styrer våre holdninger til konflikten i verden. Et ferskt eksempel er den siste hendelsen i Hebron da tolv israelske soldater, befal og vakter ble drept og 14 såret i en trenfning mellom israelske soldater og palestinske opprørere.

«Massakre»?

Først ble ofrene kalt «jøder» som om de var uskyldige sivile. Deretter ble det en massakre, som Kofi Annan fordømte på det sterkeste. Som en kontrast husker vi at det ble diskutert heftig hvorvidt massedrapene i Jenin for noen måneder siden kunne kalles en massakre eller ikke, selv etter at palestinske myndigheter meldte om hundrevis av drepte sivile. Videre blir palestinere som fører en helt lovlig krig mot den ulovlige okkupasjonen ofte kalt for «militante eller terrorist» og deres kampmetoder er «ugjerninger» og «terrorhandlinger», mens israelerne «gjengjelder og foretar straffereaksjoner» som et ledd i deres sikkerhetspolitikk.

Mange her hjemme føler tross alt at dette er for grovt og er opprørte over de krefter som styrer verden, både i Midtøsten og i forbindelse med den planlagte krigen mot Irak, to sider av samme sak. Da er det bare en ting å si: stol verken på de tabloide mediene eller på politikerne når de uten skam rir på USAs og Natos krigsbølge. Si nei til krig og opprustning, gjengjeldelse og hevn, dersom du vil overleve.

George Monbiots faste spalte går ut denne fredagen på grunn av ferie.

PÅ TEPPET

Redaktører I

Folk som jobber med underholdning bør ut av Norsk Journalistlag. Det mener Helge Simonnes i vårt lands nasjonale menighetsblad.

Simonnes mener ifølge Dagbladet at journalistikk skal belyse, informere og avsløre viktige ting som angår fellesskapet.

Liten mann, store spørsmål

Hva menighetsbladet mener med å belyse, er derimot uklart. Kanskje svaret ligger i gårsdagens andakt i menighetsbladet: Sefanjaboken i Det gamle testamentet tegner et dystert bilde av tilstanden, men den ender i lys, ikke i mørke.

På teppet er spent på hvor mange medlemmer som blir igjen i NJ etter en eventuell utrenskingsprosess av alle som fortaper seg i uvesentligheter.

I menighetsbladet tviler vi på at det blir noen som helst igjen. For i den lille avisen med de store spørsmålene, som de markedsfører seg som, er Simonnes en av elleve redaktører. De er ikke organisert i NJ, men i Redaktørforeningen.

Gode titler

Desken i denne spalten blir lag for lenge vært misunnelig på hvor frie hender Dagbladet-desken har når det gjelder overskrifter.

På onsdag hadde Dagbladet lyst til å skrive: **Redaktør: – Kast dem ut av journalistlaget**. Det passer ikke i nye Dagbladets form. Det ble derfor til: **Redaktør: – Kasurnalistlaget**. Dagbladet er som alltid nyskapende på ordfronten.

Redaktører II

Se og Hør er som kjent opptatt av god journalistikk.

Sjefredaktør Odd J. Nelvik er rasende på det han mener er slett journalistikk fra TV 2: **TV 2 skaper en uvirkelig virkelighet ved hjelp av kryssklipping**, sier Nelvik til tanta i Akersgata.

Noen vil vel kanskje kalle det å kaste sten i glasshus. Men Nelvik, som den sanserkjennelsesfilosof han er, forholder seg jo bare rasjonelt til virkeligheten gjennom det han kan se og høre.

KORTNYTT

Vil ha ny gransking av Partnair

Advokat Geir Sverre Winters mener å sitte på nye opplysninger som gjør det overveiende sannsynlig at et norsk jagerfly forårsaket Partnair-ulykken i 1989, skriver Avisa Nordland. 55 mennesker omkom da 36 år gamle Convair 580-maskinen styrtet i Skagerrak på vei fra Oslo til Hamburg 11. mars 1989.

– Det finnes flere likhetstrekk mellom Mehamn-ulykken og Partnair-ulykken sier advokat Geir D. Winters, som representerer eierne av Partnair-flyet, brødrene Rolf og Terje Thoresen.

Winthers har sendt et brev til Stortingets kontroll- og konstitusjonskomité om forholdet, der han ber om en ny gransking av ulykken.

NTB

Skal redegjøre for etterlønn

Tidligere helseminister Tore Tønne (Ap) tok torsdag kontakt med Statsministerens kontor for å redegjøre for etterlønnen han fikk utbetalt etter endt statsrådsgjering.

Tønne fikk tre måneders etterlønn fra staten, selv om han gikk rett fra statsrådsposten til ny jobb som rådgiver med millionhonorar, skriver Dagbladet.

Den tidligere helseministeren ringte torsdag til Statsministerens kontor og varslet at han skriftlig vil redegjøre for det som har skjedd.

NTB

Ikke ulvejakt i vinter

Det blir ingen lisensjakt på ulv i vinter. Direktoratet for naturforvaltning (DN) mener bestanden ikke er stor nok. Bare to familieggrupper er registrert, begge i Østerdalen, skriver Nationen. Lisensjakt vil i praksis si en offentlig organisert jakt med felingskvote.

– Selv om det trolig har blitt flere ulver siden i fjor, er det likevel ikke grunnlag for å åpne for jakt, sier seksjonssjef Terje Bø i Direktoratet for naturforvaltning.

NTB

Stadig flere arbeidsløse

Arbeidsløsheten økte med 21 prosent fra november i fjor til november i år. Aetat regner med at økningen vil fortsette de kommende månedene. Månedstallene fra Aetat for november ble lagt fram torsdag.

Det er problemer i alle bransjer, men industriens problemer har så langt slått lite ut i Aetats ledighetstall. Det er særlig grupper i IKT-virksomhet og administrative yrker som opplever sterk økning i arbeidsløsheten.

NTB

STRIKEVAKT: – Vi kan ikke godta at lågare lønn i privatdrivne verksemdar enn i offentlege skal hjelpe dei private til å vinna anbodskonkurransar, seier Hanne Hermansen, NHS, (til venstre) og Hege Rønning, NKF. FOTO: TOM HENNING BRATLIE

Streikar for lik lønn

„ Dei private sjukeheimane vil halda lønna nede for å stå sterkare i konkurransen om anbud

Hanne Hermansen, Norsk Helse- og Sosialforbund

PRIVATISERING: Medlemmer i NKF og NHS gjekk i går saman til streik for same lønn for tilsette i privatdrivne som i kommunale sjukeheimar.

Av Magnhild Folkvord

– Tilbodet frå Servicebedriftenes Landsforbund (SBL) om ei årslønn mellom 15.000 og 35.000 kroner under det som gjeld for offentlig helsetilsette, tyder på at dei private sjukeheimane vil halda helsearbeidarlønna nede for å stå sterkare i konkurransen om anbud, seier Hanne Hermansen, Norsk Helse- og Sosialforbund (NHS). Ho stod i går streikevakt ved Hovseterhjemmet i lag med Hege Rønning, tillitsvald

for Norsk Kommuneforbund (NKF).

I alt 63 medlemmer av NHS og NKF ved åtte konkurranseutsette sjukeheimar gjekk ut i streik torsdag morgon.

Rønning har arbeidd ved Hovseterhjemmet sia før private aktørar tok over institusjonen, og har registrert ei utvikling av lønnspolitikken som har skapt til dels store skilnader mellom folk som gjer nøyaktig same jobb.

– Når ein tjuetårning får høgare lønn enn ei som har

ti års fartstid, og dei to gjer same jobb, er det noko som provoserer, og gjer at folk no sluttar fullt opp om streiken, seier Rønning.

Streikevaktene forklarar at sjølv om femten av medlemmene ved Hovseterhjemmet er i streik, vil det ikkje vera dårlegare bemanning enn det som er vanleg i helgene. Søknader om dispensasjonar blir behandla ut frå ei vurdering av kva som trengst av omsyn til liv og helse.

Vil forhandla lokalt

Motparten, Petter Furulund, administrerende direktør i SBL, er ikkje einig i at det var eit dårleg tilbod som vart lagt fram frå arbeidsgiversida.

– Vår føresetnad er at ein vesentleg del av lønnsdanninga skal gå føre seg ute i verksemdene. Vårt tilbod var kr 2,75 i tillegg per time i dei sentrale forhandlingane. Skulle vi innfridd kravet om fem kroner sentralt, vil det ikkje vera noko att til opprettingar lokalt, forklarer direktøren. Han presiserer at den gjeldande overenskomsten er ein minstelønnsvereinsskomst som gir rom for lokale tillegg.

– Lokale opprettingar, skal det vera for å skapa meir like vilkår lokalt?

– Det spørst kva ein mei-

ner med likskap. Vårt syn er at både lønn og pensjon skal vera aktive verkemiddel for å større innsats, initiativ og aktivitet, seier Furulund.

Han legg vekt på at det er viktig at dei som sluntrar unna ikkje skal vera sikra same lønnsutvikling som dei som står på.

Unnasluntring

– Er unnasluntring eit stort problem i denne sektoren?

– Like mykje her som elles, vil eg tru. Det er stor skilnad mellom arbeidssvilje og moral hos dei ulike tilsette, seier SBL-direktøren.

Furulund meiner SBL har strekt seg langt for å komma i mål med forhandlingane. Kravet om at kveldstillegget berre skal gjelda etter kl 21 eller 22 mot no etter kl 17, har dei gitt seg på.

Frå NHS og NKF var det viktig å krevja retten til pensjonsordning inn i den sentrale tariffavtalen.

– Det kunne vi ikkje gå med på, det ville vera i strid med eit direktiv frå NHO, seier Furulund. Han legg til at det viste seg at alle dei private sjukeheimane viste seg å ha pensjonsordningar, så han reknar det problemet for å vera løyst.

magnhild.folkvord@klassekampen.no

Streik

63 medlemmer av Norske Helse- og Sosialforbund og Norsk Kommuneforbund er i streik ved desse verksemdene:

■ Ranheim og Moholt sykehjem i Trondheim (Norlandia Omsorg A/S)

■ Luranetunet Omsorgsdrift AS i Os i Hordaland (Norlandia Omsorg A/S)

■ Mellosparken Omsorgsdrift AS i Moss i Østfold (Norlandia Omsorg A/S)

■ Risenga Bo- og Behandlingssenter AS i Asker i Akershus (Norlandia Omsorg AS)

■ Hovseterhjemmet i Oslo (Pluss Omsorg)

■ Lev Vel Helse AS sine trygghetsalarmsentraler i Oslo og Bergen.

FAKTA:

Vil at Norge skal forby klasebomber

STORTINGET: Senterpartiets Åslaug Haga foreslår ensidig norsk forbud mot klasebomber.

Av Morten Rønning

I fjor sommer vedtok Stortinget å arbeide for et internasjonalt forbud mot klasebomber, på linje med hva som finnes for antipersonellminer. Dette arbeidet går tregt, og sittende regjering har i praksis lagt arbeidet på is.

Senterpartiets medlem i utenrikskomiteen Åslaug

Haga la i går inn et dokument 8-forslag i Stortinget om at Norge skal innføre et ensidig, nasjonalt forbud for å få fortgang i det internasjonale arbeidet.

Bruken av klasebomber etterlater seg blindgjengere som i praksis fungerer på linje med antipersonellminer. Slike miner ble forbudt gjennom Ottawa-konvensjonen i 1997. Det norske engasjementet for

et internasjonalt forbud kom i fokus da det i oktober kom for dagen at klasebomber var benyttet under en øvelse på Hjerkinns skytefelt.

Da kom det også frem at den sittende regjering, i tråd med den forrige regjeringens vur-

» Skal det bli fortgang i arbeidet for et internasjonalt forbud må enkeltland gå foran

Åslaug Haga, Sp

deringer, anser arbeidet for et internasjonalt forbud som såpass lite realistisk at de isteden jobber for en begrensning av bruken.

– Skal det bli fortgang i arbeidet for et internasjonalt for-

bud må enkeltland gå foran. Norge bør påta seg en pådriverrolle på samme måte som vi gjorde i det viktige arbeidet mot landminer. Landminekonvensjonen var et av de største folkerettslige gjennombruddene de siste tiår, og norsk innsats har gitt viktige og varige resultater, uttaler Åslaug Haga i en pressemelding.

morten.ronning@klassekampen.no

Utsatte nedlegging av Irak-ambassade

BAGDAD: Flertallet i utenrikskomiteen vedtok i går at Utenriksdepartementet må komme tilbake til Stortinget med en ny redegjørelse før ambassaden i Bagdad kan nedlegges.

Av Tarjei Leer-Salvesen og Bjørgulv Braanen

Norge kan ikke legge ned ambassaden i Bagdad fra 1. januar slik Utenriksdepartementet har planlagt. Det ble klart etter gårsdagens møte i utenrikskomiteen. Et flertall i komiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, vedtok at departementet må komme tilbake Stortinget med en ny gjennomgang før ambassaden kan nedlegges. Slik tolker i hvert fall Senterpartiets medlem i utenrikskomiteen, Åslaug Haga, den vedtatte komitémerknaden.

– Jeg tolker dette som et utsettelsesforslag. Vedtaket betyr at utenriksministeren må komme tilbake til Stortinget med en ny begrunnelse før de omstridte stasjonene blir nedlagt, sier Haga.

Ved siden av Bagdad-ambassaden har Utenriksdepartementet foreslått å legge ned ambassaden i Abu Dabi i De forente arabiske emirater og gjøre om generalkonsulatene i Miami, Hong Kong og Hamburg til honorære konsulater. Omgjøringen av konsulatene er ikke omstridt.

GIKK MOT UD: Et flertall i utenrikskomiteen, bestående av Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, her ved Åslaug Haga, har satt en foreløpig stopper for UD's planlagte nedlegging av den norske ambassaden i Bagdad.

– Kan utenriksministeren komme tilbake til Stortinget før jul, slik at nedleggelsen likevel kan skje fra 1. januar?

– Nei, det er helt opplagt at det ikke kan skje før jul, sier Sp-politikeren.

Haga sier at hun hadde ønsket seg et klarere vedtak, men sier seg likevel fornøyd med utsettelsen.

– Problemet er at vedtaket kan danne grunnlag for fortolkninger. Det er derfor viktig at vi som er opptatt av å bevare Bagdad-ambassaden bidrar til å legge press på utenriksministeren, sier Åslaug Haga.

Protest

Fem store bistandsorganisasjoner er blant dem som nå

legger press på regjeringen for å opprettholde ambassaden i Bagdad. Flyktningerådet, Norsk Folkehjelp, Redd Barna og Kirkens Nødhjelp sendte i går et felles protestbrev til utenriksminister Jan Petersen. De uttrykker en sterk bekymring for at regjeringen nå vil legge ned ambassaden i Bagdad. I brevet kritiserer de regjeringen for å kvitte seg med en nødvendig diplomatisk utkikkspost i en situasjon der faren for krig stadig øker.

Oppfordringen er undertegnet av generalsekretær Raymond Johansen i Flyktningerådet, generalsekretær Atle Sommerfeldt i Kirkens Nødhjelp, generalsekretær Gro Brækken i Redd Barna og fungerende generalsekretær Eli Voksø i Norsk Folkehjelp.

Raymond Johansen var i sin tid selv med på å opprette

Klassekampen tirsdag.

ambassaden i Bagdad. Han jobbet som Thorbjørn Jaglands statssekretær da Norge ble medlem av Sikkerhetsrådet og overtok formannskapet i Sanksjonskomiteen for Irak.

Han er rystet over Peter-

sens nedleggelsesforslag.

– Isolert sett gjør Petersen akkurat det vi la opp til da ambassaden ble opprettet. Men her har det skjedd dramatiske ting i mellomtiden. Behovet for å opprettholde ambassaden har økt i takt med den humanitære krisen, og ikke minst den overhengende faren for krig, sier han til Klassekampen.

Den eneste av de fem store bistandsorganisasjonene som var med på utspillet overfor regjeringen, var Røde Kors. Det betyr imidlertid ikke at Røde Kors støtter regjeringens forslag.

– Selv om vi ikke var med på brevet til UD, står vi fullt og helt bak at det bør opprettholdes en ambassade i Bagdad, sier Herborg Bryn, som er informasjonsmedarbeider i Norges Røde Kors til Klassekampen.

klassekampen@klassekampen.no

■ ■ ■ Då Stortinget sikra norsk kontroll over krafta, gjekk den offentlege debatten høgt frå 1906 til 1917.

■ ■ ■ No vil regjeringa gjera alvorlege endringar i lovverket etter tre månaders høyringsperiode.

■ ■ ■ – Det er horribelt, seier tidlegare Ap-statsråd Finn Lied, som er redd makta over kraftressursane forsvinn ut av landet.

– Dette er horril

ØKONOMI: – Dei som er ute etter ei sak som kan samla sentrum og venstre, må sjå til å vakna, seier Ap-veteran Finn Lied. Regjeringa vil gje makta over kraftproduksjonen til utanlandske storselskap, åtvarar han.

Av Magnus Engen Marsdal

Finn Lied var med på opprettinga av Statoil, som industriminister i Bratteli-regjeringa (1971-72). Han var styreleiar for Statoil heile det fyrste tiåret, frå 1974-84. Finn Lied er framleis sterkt engasjert i norsk energipolitikk, og no ber han regjeringa tenkja seg om ein gong til. Lovframlegget som kom fredag i førre veke gjer Ap-veteranen opprørt.

– Dette er ei ekstremt viktig sak. Regjeringa legg opp til å la disposisjonsretten over kraftressursane gå til utanlandske selskap. Det er horribelt, for å seia det rett ut, seier Lied til Klassekampen.

Det omstridde framlegget er laga av ei arbeidsgruppe sett saman utelukkande med representantar frå departementa. Striden står om dei historiske konsesjonslovene, og den viktigaste endringa er å påleggja kommunale kraftverk «heimfall». Dette tyder at staten skal ta over kraftverka om 75 år, ei endring Lied meiner vil gje ein kraftig impuls til utsal av offentlege kraftverk (sjå faktaboks).

– Når Statkraft ikkje får kjøpa meir i Noreg og det ikkje finst annan kapital her, kjem desse heilt fundamentale ressursane til å hamna hos utanlandske selskap, meiner Lied.

Tysk gigant

Han meiner maktspørsmålet er fundamentalt.

– Det har ei veldig betyd-

ning. Den som eig avgjer kvar krafta skal gå, seier Lied. Han viser til at gigantselskap som tyske E.ON alt er inne i den norske energimarknaden, og kan bli ein dominerande eigar om regjeringa får det som ho vil.

– Om eit kjernekraftverk ryk på kontinentet, skal ingen få meg til å tru at E.ON vil la tysk industri betala prisen for ei energikrise, seier han.

Stortinget sikra norsk eigarskap til vasskrafta i perioden frå 1906 til 1917. Då vart konsesjonslovene vedtekne. Dette er truleg det viktigaste industripolitiske tiltaket nokon gong i dette landet. Med kontroll over krafta kunne den unike naturressursen nyttast til å byggja industri og lokalsamfunn i Noreg, med meir langsiktig perspektiv enn rask profitt på kraftsalet.

Debatten om konsesjonslovene gjekk år etter år i Stortinget, og den fyller hundrevis av sider i stortingsreferata. Då departementet sette ned den fyrste komiteen på spørsmålet, Bredal-komiteen i 1906-07, vart både ein professor i juss, ein skogeigar, ein gardbrukar, ein grosserar og ein elektroingeniør engasjert i arbeidet. Debatten om makt over kraftressursane engasjerte også den breie ålmenta gjennom dei største avisene.

No er det annleis. Lovframlegget som kom frå departe-

mentsgruppa sist fredag har tre månader høyringsfrist.

– Offentleg utval

Så blir det proposisjon og vedtak i Stortinget, har regjeringa tenkt. Finn Lied meiner tempoet er fullstendig uakseptabelt.

– Saka er alt for dårleg utgreidd etter tre månader høyring. Notatet frå regjeringa vurderer ikkje konsekvensane av det dei vil innføra, seier han. Lied ber styresmaktene sleppa til ein grundigare debatt.

– Det bør oppnemnast eit offentlig utval. Utgangspunktet må vera at vi skal finna ordningar som tilfredsstiller krava frå EU, utan at vi fører makta over ressursane ut av landet.

Det Lied refererer til, er krav frå ESA, som overvaker EØS-avtalen. ESA aksepterer ikkje at Noreg har innført heimfall for private og utanlandske kraftselskap, men ikkje for dei offentlege. Denne diskrimineringa forsvinn med regjeringa sitt framlegg om å innføra heimfall også for dei offentleg eigde verka.

Sentrum-venstre

Finn Lied trur råderetten over vasskrafta må sikrast av ein allianse mellom sentrum og venstre i politikken. Det kan bli vanskeleg, når det er KrF's statsråd Einar Steensnæs som står bak lovutkastet Lied vil nedkjempa.

– Dei som er ute etter ei sak som kan samla sentrum og venstre, må sjå til å vakna. Også mange verdikonservativt kan støtta oss i dette, meiner Finn Lied, som er overtydd om at eit fleirtal i befolkninga vil ha nasjonal kontroll over vasskrafta.

– Vasskraftressursane er unike for Noreg og styringa må liggja her i landet. Den bør heller ikkje overlatast til marknaden, det ser vi konsekvensen av no med dei ekstremte prisane, seier Finn Lied.

magnus.marsdal@klassekampen.no

SJOKKERT: – Dette er ei ekstremt viktig sak. Regjeringa legg opp til å la disposisjonsretten over kraftressursane gå til utanlandske selskap, seier tidlegare industriminister (Ap) og Statoil-leiar Finn Lied til Klassekampen.

FOTO: MORTEN HOLM, SCANPIX

Dette er saka:

■ Kommunar og fylke eig 55 prosent av kraftproduksjonen i Noreg. Kraftverka har ein marknadsverdi på 165-200 milliardar kroner.

■ Regjeringa vil påleggja desse kraftverka «heimfall», som tyder at staten tek dei over utan vederlag om 75 år. Dette vil redusera verdien av kraftverka for kommunane, noko som gjer det lønnsamt for dei å selja ut så raskt som mogleg.

■ Kjøparane vil bli utanlandske kraftgigantar. Statkraft får ikkje kjøpa meir i Noreg, og andre sterke kapitalar finst ikkje i næringa. Departementet vedgår at lovendringa «kan innebære økt privat og utenlandsk eierandel i kraftsektoren».

■ Lovframlegget kom fredag sist veke. Saka er på høyring i tre månader.

FAKTA:

Vil ikke gi seg

SAMETINGET: Til tross for at justisministeren har utelukket utvidelse av fristen for innsyn i overvåkingspolitets arkiver, står Sametinget på sitt og krever to års utvidelse av fristen.

Av Torgny Hasås

Sametinget vedtok sist fredag å kreve at fristen for å søke innsyn i sin mappe i overvåkingspolitets arkiver utvides med to år.

Tinget krever også at det oppnevnes et nytt utvalg som skal granske overvåkningen av det samiske samfunnet.

Forslaget ble fremmet av Birger Nymo, som representerer Norske Samers riksforbund. Han fikk støtte av Senterpartiets sametingsgruppe.

Sametinget krevde at det blir undersøkt om enkeltsamer, samiske institusjoner og organisasjoner har blitt utsatt for overvåkning på etnisk grunnlag.

Trosser regjeringa

Vedtaket i Sametinget kommer til tross for at regjeringa har varslet at det ikke er aktuelt å utsette fristen. Begrunnelsen er at Lund-kommisjonen ikke nevner overvåking av samene, mens det etter hvert som samer har fått utlevert dokumenter viser det seg at det samiske miljøet har vært utsatt for en omfattende overvåking.

SPESIELT RAMMET: Birger Nymo, som representerer Norske Samers riksforbund i Sametinget, mener samene som folkegruppe har blitt spesielt rammet av politisk overvåking.

FOTO: TOM HENNING BRALTIE

Fristen for å søke går ut ved nyttår, og justisminister Odd Einar Dørum har vurdert å utvide fristen med et par måneder.

Tidligere har sametingsrådet, sametingets «regjering», vedtatt å kreve utsettelse, men nå var det Sametinget i plenum som støttet kravet, mot én stemme.

– Jeg er svært glad for at det var et nesten enstemmig sameting som støttet vedtaket, sier Nymo. Han understreker overfor Klassekampen at han ikke har gitt opp å få utsatt fristen.

Dårlig informert

«Etter hvert som kjennskapet

til politisk overvåkning i Norge er blitt offentlig, kan det synes som om samene som folkegruppe er blitt særlig rammet. Det er visse tegn, som kan tyde på at samene er blitt overvåket på etnisk grunnlag», heter det i vedtaket.

Sametinget mener enkeltpersoner har vært dårlig informert om muligheten til å få innsyn i dokumentene fra overvåkingspolitiet.

«For å sikre at det samiske folk gis mulighet til å fremme krav om innsyn til innsynsutvalget må fristen utsettes. Det må samtidig ryddes opp i de ubegrunnede mistanker, og det som kan synes å være et

overgrep fra norske myndigheter mot det samiske folk, gjennom overvåkingspolitiet.»

I stedet for å utvide fristen, har innsynsutvalget økt innsatsen spesielt mot samer. De har rykket inn annonser i samiske aviser og opprettet en egen kontaktlefon for samisktalende.

Leder av innsynssekretariatet, Knut Fosli, sier til Klassekampen at de har registrert noen få søknader på samisk, men at det ikke er kommet svært mange ekstra, tross disse tiltakene.

torgny.hasaas@klassekampen.no

Jøtul-streiken

Av Torgny Hasås

I februar 1976 gikk de 300 ansatte ved Jøtul-fabrikker i Oslo til streik. Kravet var at driftsleder Arne Hansen måtte sies opp. I desember hadde han gitt en jugoslav sparken. Det var dette Jøtul-arbeiderne reagerte på.

Streiken utviklet seg til en svært bitter arbeidskonflikt. Både ledelsen i Norsk Jern og Metallarbeiderforbund og i Oslo Jern og Metall gikk i mot streiken. Borgerpressa kjørte beinhardt mot streiken. Det var mange innvandrere blant de streikende. Men det var AKP (m-l) som fikk skylda for streiken.

12. februar var det sit-down-aksjon på bedriften. Dagen etter satte arbeiderne seg igjen, og det var starten på streiken som varte fram til 21. mars. 22. mars var alle tilbake i arbeid igjen med ett

unntak. Driftsleder Hansens karriere ved Jøtul var over.

I september var det overvåkingspolitets tur til å oppsummere streiken. «Ifølge pålitelig kilde var følgende personer ved Jøtul A/S, Oslo

Slik søker du innsyn

- Du trenger ingen begrunnelse for å søke om innsyn.
- De formelle kravene er at du oppgi: Navn, adresse og fødselsdato.
- Det vil lette Innsynsutvalgets arbeid om du oppgir hvilke politiske organisasjoner du har vært med i.
- Hvor i landet du har bodd.
- Søknaden sendes: Innsynsutvalget, Postboks 8891, Youngstorget, 0028 Oslo
- Søknaden kan også sendes på e-post: innsynsutvalget@jd.dep.no
- For ytterligere informasjon se <http://home.no.net/overvak/>

meget aktive under den ulovlige konflikten der. Samtlige antas å tilhøre ML-bevegelsen.»

Det er Magnhild Folkvord, som i dag er journalist i Klassekampen, som har fått dokumenter fra mappa si hos overvåkingspolitiet.

Innsynsutvalget har sladdet ut de øvrige navnene, og hennes navn lyser en som på arket og viser at det er en lang liste, mellom 15 og 20 navn, som overvåkingspolitiet har registrert som ml-ere på Jøtul.

Overvåkingspolitiet nevner spesielt kvinnene. Folkvord og en annen kvinne blir framhevet som «særlig aktive og aggressive.»

Også året etter, 26. april 1977, lager overvåkingspolitiet en egen rapport om Jøtul, og navnelista har vokst betraktelig på det halve året, men de oppsummerer ikke

Pr. 05.12.2002 kl. 12.00 har 5417 personer søkt om innsyn.

at det er streiken som har ført til økt rekruttering.

Retting: I gårshagens spalte hevdet vi at München OL ble avholdt om sommeren. Det er feil. De ble avholdt på høsten, og massakren på de israelske idrettsutøverne skjedde 5. september. Det betyr at det var i forbindelse med denne massakren at Bergens-redaktører kontaktet politimester Bryhn for å høre om Svart September hadde oppholdt seg på Rød Front-leirene på Herdla.

torgny.hasaas@klassekampen.no

– WTO hindrar matimport frå Sør

” Matpolitikk kan bli oppfatta som ei «særinteresse»

Bente Aasjord, Attac

ATTAC: Det sentrale spørsmålet i diskusjonen om matimport og landbrukspolitikk, er om ein ser på mat som ei handelsvare eller som noko alle menneske har rett til. Det seier Bente Aasjord, nestleiar i Attac Norge.

Av Magnhild Folkvord

Bente Aasjord, nestleiar i Attac Norge, meiner WTO er den viktigaste hindringa for ein solidarisk handel mellom Noreg og utviklingslanda.

– Solidarisk handel frå norsk side ville vera å prioritera å importera matvarer som sukker, ris og soya tollfritt frå dei utviklingslanda som produserer meir enn dei treng sjølve. Men her er det WTO som hindrar oss. Ei slik prioritering ville vera i strid med WTO sine prinsipp for fri handel, seier Aasjord.

– Eit krav til dei store kjedane om at dei til dømes importerer ris frå Thailand istadenfor Uncle Ben's frå USA, kunne vera ein aktuell forbrukaraksjon, foreslår ho.

Ho minner om at om lag halvparten av den maten vi et i Noreg blir importert, det meste frå USA og EU.

To perspektiv

Attac-nestleiarane peiker på at

det ligg to ulike perspektiv på matpolitikk til grunn i debatten om matimport og landbrukssubsidiar.

– Det eine tar utgangspunkt i at mat og produksjonsfaktorar blir ein stadig knappare ressurs. Ser ein på tilgang til mat som ein menneskerett, blir det viktig å utnytta og halda i hevd god jord. Miljøomsyn, produksjonsmåtar og ressurspolitikk vurdering blir sentrale, seier Aasjord.

Ho viser mellom anna til FN-toppmøtet i Roma 1996 (World Food Summit), som slo fast alle statars plikt til å brødfø sitt eige folk, og til å leggja opp landbrukspolitikken slik at det blir mogeleg.

– Både Attac Norge og den internasjonale småbrukarorganisasjonen Via Campesina

Opne grenser?

Bør Noreg opna grensene for import av landbruksprodukt av omsyn til dei fattigaste i sør, eller er «rettferdig handel» ei avsporing? Følg debatten i Klassekampen.

støttar dette synet, seier Attac-nestleiarane.

I dag lever 800 millionar menneske utan den matvaretryggleiken FN-toppmøtet meinte skulle vera ein rett for alle. FN's landbruksorganisasjon (FAO) dokumenterer at dersom dagens gjennom-

snittlege forbruk av matvarer skal oppretthaldast, må den samla matvareproduksjonen i

verda aukast med 75 år i dei næraste tjue åra.

Det andre perspektivet tar ifølgje Aasjord utgangspunkt i mat som handelsvare.

– Marknaden blir det viktigaste, og dei ulike landa sine komparative fordelar i konkurransen på den internasjonale marknaden blir sentrale. Med dette utgangspunktet, som er det perspektivet både WTO og dei multinasjonale selskapa styrer etter, blir korleis ressursbruk, matkvalitet eller omsynet til at kvart land skal sikra eiga matforsyning avgjerande, seier Aasjord.

– Det er i marknadsresspektiv at matpolitikk kan bli oppfatta som ei «særinteresse». Med eit ressurspolitisk utgangspunkt blir matpolitikken ei allmenn interesse, legg ho til.

Som eksempel nemner Aasjord produksjonen av oppdrettslaks. For å produsera ein kilo laks trengst fire kilo fisk. Når Noreg krev tilgang til den indiske marknaden for å selja denne laksen, illustrerer det korleis ressursperspektivet blir borte når marknadenstenkinga dominerer.

Import og subsidiar

Aasjord understrekar at ein solidarisk importpolitikk kan gjennomførast parallelt med at ein held oppe ein norsk matproduksjon. Ho viser til Vandana Shiva, som på globaliseringskonferansen understreka at det å øydeleggja norsk landbruk slett ikkje er solidaritet med fattigbøndene i tredje verda.

ATTAC: – Det treng ikkje vera nokon motsetnad mellom solidarisk matimport frå sør og subsidiering av landbruk som produserer for heimemarknaden, seier Bente Aasjord, nestleiar i Attac Norge.

FOTO: ROBERT BRÅTHEN

– Ein totalt fri import vil vera til hjelp for store multinasjonale selskap som Monsanto og Cargil. Det dei små bøndene treng, er rett til jord og rett til mat, seier Aasjord.

Ho presiserer at Attac seier nei til subsidiering av eksportretta landbruk i Noreg, og stiller krav til den norske regjeringa om at slike subsidiar må fjernast.

– Dette står ikkje i motset-

nad til å leggja til rette for å halda oppe den landbruksproduksjonen som er retta mot heimemarknaden, seier Aasjord.

– Attac støttar bønder både i tredje verda og i Noreg som treng importvern og produksjonsstøtte for å verna ein nasjonal matproduksjon som rettar seg mot innanlands forbruk, legg ho til.

magnhild.folkvord@klassekampen.no

Attac om mat

Attac Norge baserer sitt syn på mat og matpolitikk i følgjande fire hovudprinsipp:

■ **Mattryggleik:** Alle menneske skal ha rett til nok mat og sunn mat.

■ **Matsuverenitet:** Alle statar skal ha sjølvråderett når det gjeld mat og jordbruk.

■ **Biodiversitet/miljø:** Biologisk mangfald må sikrast. Dagens matproduksjon blir truga av industrielle produksjonsmåtar og patentdominert produksjon.

■ **Solidaritet med fattige bønder:** Rettferdig handel med mat.

FAKTA:

Vil stoppe nazistenes årlige marsj i Salem

MOBILISERING: 40 nordmenn vil delta i et motarrangement lørdag.

Av Morten Rønning

En busslast nordmenn reiser for å delta i en manifestasjon mot nazisme i den svenske byen Salem lørdag.

Salem var åstedet for drapet på høyreekstreme Daniel Wretström for to år siden, og minnemarkeringer på stedet har siden utviklet seg til nazimarsjer.

Manifestasjonen på Rönninge Torg arrangeres av Nätverket mot rasisme (NMR) og Salembor mot rasisme, og forventes å samle mer enn 2000 mennesker. Det antirasistiske arbeidet har stor støtte i lokalsamfunnet i den lille

byen rett øst for Stockholm.

I fjor stilte snaut tusen nazister til den årlige markeringen, men motdemonstrantene forventer lavere oppmøte i år.

Stig Berntsen er blant initiativtakerne til den norske deltagelsen og forventer minst 40 nordmenn i arrangementet.

– Slike marsjer er nazistenes moderne rekrutteringsarena, ved siden av konserter. Derfor er det veldig viktig å være tilstede og hindre marsjen, sier Berntsen. Han håper motdemonstrantene kan fylle torget slik at nazistene ikke får gjennomført sitt arrangement.

Marsjen i Salem har utviklet seg fra å være en ren minnemarkering til å bli en ideologisk marsj og ifølge Berntsen har Wretströms pårørende også tatt avstand fra markeringen.

– Dere vil hindre marsjen; betyr det at dere ikke anerkjenner nazistenes rett til å ytre seg?

– Personlig anerkjenner jeg ikke nazistenes rett til hverken å marsjere eller ytre seg.

– Jeg anser nazismen som en terrorideologi og ved slike marsjer er det alltid noen som får unngjelde, sier Berntsen til Klassekampen.

MOT-DEMO: Antifascister mobiliserte også i fjor mot nazimarsjen.

De høyreekstreme har fått politiets tillatelse til å avholde sitt arrangement i Salem lørdag. Ifølge NMR skjedde

dette etter at de selv var blitt nektet retten til å avholde en antirasistisk demonstrasjon.

morten.ronning@klassekampen.no

Sjokkert over endringsforslag

OVERTID: Trine Lise Sundnes, LOs medlem i arbeidslivslovutvalget, er sjokkert over hva Høyre, Fremskrittspartiet og Kristelig Folkeparti mener om overtid.

Av Torgny Hasås

Tirsdag skal Odelstinget behandle endringene i regelverket for overtid i arbeidsmiljøloven. Det ligger an til flertall for store endringer.

Kristelig Folkeparti, Høyre og Fremskrittspartiets merknader i komitéinnstilling får LO-sekretær

Trine Lise Sundnes til å reagere skarpt. Merknadene lyder som følger:

■ «Disse medlemmer har en grunnleggende tillit til enkeltmennesket. Denne tilliten inkluderer også at voksne mennesker skal ta ansvar for egen arbeidstid. Disse medlemmer er også tvilende til en generell beskrivelse av arbeidstakerne som den svake part i et arbeidsforhold.»

– Dette viser at de som har skrevet dette er personer uten erfaring fra arbeidslivet, kommenterer Sundnes.

■ «Disse medlemmer vil også vise til at (...) loven ikke regulerer den samlede arbeidstid for personer med flere stillinger. Videre vil den totale opplevde belastningen

være bestemt av vedkommendes samlede livssituasjon, inkludert reisetid, familieliv mv. Det vil opplagt være urimelig og uhensiktsmessig å regulere dette i en lov om arbeidsmiljø.»

– Det er nettopp derfor en må ha en lovgivning, sier Sundnes og rister på hodet.

■ «Disse medlemmer er av den klare oppfatning at mange bedrifter finner dagens regelverk unødvendig byråkratisk og problematisk.»

– Dette er helt feil. Snarere tvert i mot. Dagens regler er smidige og enkle å forholde seg til. Det er ingen grunn til å forandre på dem, sier Sundnes.

■ «Disse medlemmer vil i denne sammenheng vise til de problemer den tyske økonomien har, blant annet på grunn av svært rigid og omfattende stillingsvern, oppsigelsesvern og arbeidstidsvern.»

– Dette er tolt tatt ut av sin sammenheng. Det er

helt andre grunner enn rigide overtidsregler som gir problemer i tysk økonomi, sier Sundnes, som ler så hun rister når hun hører resonnetet fra stortingspolitikkerne.

REAGERER: LO-sekretær Trine Lise Sundnes' reaksjon på stortingsflertallets mening om overtid varierer mellom vantro og latter.

FOTO: SISSEL RASMUSSEN, LO-AKTUELT

■ «Disse medlemmer vil påpeke at det ikke er belegg for å hevde at frivillig overtid isolert fører til økt sykefravær, utstøting og uføretrygding.»

– For å mene dette må du knipe øya godt igjen, sier Sundnes oppgitt.

Det er Peter Gitmark, Hans Kristian Hogsnes og

Kari Lise Holmberg fra Høyre, Torbjørn Andersen og Per Sandberg fra Fremskrittspartiet og Anita Apelthun Sæle og Ivar Østberg fra Kristelig Folkeparti, som har ført innstillingen i pennen. De utgjør et mindretall i komiteen, men har flertall i stortingsalen.

SV, Senterpartiet og Arbei-

derpartiet kommer til å stemme i mot.

De er primært i mot forslaget, men mener også at regjeringa ikke burde ha fremmet dette forslaget så lenge det offentlig arbeidslivslovutvalget er i arbeid. Det skal avgis sin endelige innstilling om et år.

torgny.hasaas@klassekampen.no

KORTNYTT

Stor krigsmotstand blant USAs allierte

Dersom USA går til krig mot Irak, vil det vekke til live omfattende antiamerikanisme blant USAs nærmeste vestlige allierte, ifølge en meningsmåling torsdag.

I målingen fra International Herald Tribune går det fram at 64 prosent av franskmennene, 71 prosent av tyskerne og 79 prosent av russerne er imot en krig mot Irak. To tredeler av amerikanerne støtter en slik krig.

Blant USAs allierte er det bare i Storbritannia at det ikke er et flertall mot en krig. Der var svarene likt fordelt, med 47 for og 47 imot en krig.

NTB

Forhandlere enige om en ny stat

Forhandlere for Sri Lankas regjering og den tamilske LTTE-geriljaen er i Oslo blitt enige om prinsippene for en ny føderal stat for Sri Lanka.

Ordningen vil gi tamilbefolkningen stort innflytelse i deres selvstyre i deres områder.

– Begge parter har tatt historiske beslutninger for å løse konflikten på Sri Lanka, sa tamilgeriljaens sjeforhandler Anton Balasingham, som også omtalte resultatene av Oslo-forhandlingene som «et paradigmeskifte» for både tamilene og regjeringen. Sri Lankas regjeringsforhandler sa seg enig.

NTB

Første Sangatte-innvandrere til England

En buss med 50 innvandrere dro tidlig torsdag fra den franske Sangatte-leiren på vei til England.

Frankrike og Storbritannia ble mandag endelig enige om at Sangatte-leiren ved Calais skal nedlegges fra nyttår, mot at Storbritannia tar imot 1.200 av asylsøkerne i leiren.

Leiren er allerede stengt for nye asylsøkere, og Røde Kors skal gjennomgå søknadene til til sammen 4.800 asylsøkere.

NTB

Burmas tidligere diktator Ne Win død

Burmas tidligere militærdiktator Ne Win døde torsdag, 92 år gammel.

Ne Win, som ledet Burma i over 25 år, døde i sitt hjem der han har sittet i husarrest.

Ne Win tok makten i et kupp i 1962 og styrte Burma til 1988. Under hans system, som ble kalt «Den burmesiske veien til sosialismen» gikk Burma fra å være et av Asias rikeste land til et av de fattigste, samtidig som det ble marginalisert internasjonalt.

NTB

Vil kaste ut motstandere

NY GRUNNLOV: EU-kommisjonens president Romano Prodi vil ta bort enkeltlands vetorett, kaste ut motstandere av et mer føderativt EU og gjøre det umulig for medlemmene å føre en egen utenrikspolitikk.

Av Maren Sæbø

EU-kommisjonen foreslår at land som ikke godtar unionens nye konstitusjon skal kunne fratas sitt EU-medlemskap. Kommisjonens president Romani Prodi lanserte dette forslaget torsdag i forkant av toppmøtet i København neste uke, melder The Independent.

I Prodis forslag ligger også å fjerne enkelte lands vetorett i alle saker unntatt i spørsmål som gjelder videre utvidelse. Planen skal hindre forsinkelser av den typen Irland påførte EU med sitt nei til Nice i fjor.

Prodi foreslår at land som har innvendinger mot den nye konstitusjonen heller blir fratatt fullt medlemskap og får status av den typen Norge har.

Hittil har regelen vært at alle forandringer i EUs forfatning må godtas enstemmig av alle medlemsland. Tidligere har Danmark og Irland avvist forslag og forsinket konstitusjonaliseringen av unionen. Forhandlingene om unntak, som de Danmark oppnådde i Maastricht-traktaten og de Irland fikk i Nice-traktaten, vil ikke lenger være mulig dersom Prodi får det som han vil.

Felles utenrikspolitikk Prodi mener også at EU-landene må samles om

utenrikspolitiske saker og la kommisjonen bestemme også denne. I øyeblikket deles ansvaret for utenrikspolitiske saker i kommisjonen mellom utenrikskommisær Chris Patten og leder for EUs utenriks- og sikkerhetsspørsmål Javier Solana.

Prodis forslag er en del av presidentens visjoner om et mer føderativt Europa:

– Nasjonale ledere bør handle ut fra sin forpliktelse til å gjøre en supermakt av Europa

„Nasjonale ledere bør handle ut fra sin forpliktelse til å gjøre en supermakt av Europa

ta hånd om våre verdier, sa Prodi til EU-parlamentet. I tillegg mener Prodi at EU-landene må vedta en forsvarspakt av samme type som Natos artikkel 5. Han mener en sementering av unionen må skje snart.

Motstand

Prodis visjoner går nå sammen med andre forslag til ny EU-konstitusjon til en undersøkelseskomisjon oppnevnt av EU. Un dersøkelseskomisjonen, ledet av den tidligere franske presidenten Valéry Giscard d'Estaing, forsøker nå å utarbeide en ny konstitusjon for unionen.

Det ferdige konstitusjonsforslaget skal så stemmes over av EUs nåværende 15 medlemsland hvorav alle fortsatt har vetorett.

Arrestasjoner foran toppmøte

Aktivistmiljøer mener de siste arrestasjonene av aktivister i Italia har sammenheng med det forestående EU-toppmøtet i København.

Onsdag ble ytterligere 23 aktivister arrestert på forskjellige steder i Italia, siktet for blant annet

undergravende virksomhet og ødelegging av privat eiendom.

De siktede skal ha vært med på å planlegge urolighetene i Genova under G8 møtet i fjor. Arrestasjonene kom dagen etter at 14 andre aktivister ble satt fri etter tre uker i

„Dansk politi vil sjekke flest mulig opp mot både nasjonale strafferegistre og Schengen-registre

I PARLAMENTET: EU-kommisjonens president Romano Prodi (nederst) under talen til EU-parlamentet i Brussel i går, der han la fram kommisjonens offensive forslag til ny EU-konstitusjon.

FOTO: REUTERS/SCANPIX

Storbritannia har allerede varslet at landet ikke vil godta Prodis forslag på flere punkter. Blant annet er britene misfornøyde med at det skal være mulig å frata land medlemskap, samt

at utenrikspolitikken skal legges inn under EU-kommisjonen.

Det endelige forslaget til ny konstitusjon skal foreligge før sommeren.

maren.saeboe@klassekampen.no

varetekt for lignende lovbrudd.

Den danske organisasjonen Globale Rødder mener arrestasjonene ikke kommer tilfeldig. Til Jyllands-posten sier talsmann David Albertsen at noen av italienerne var på vei til København for å delta i demonstrasjoner mot EU-toppmøtet. Albertsen sier at italienerne nå frykter flere arrestasjoner. I forbindelse med arrestasjonene ble det også

foretatt 45 husransaker.

Det ventes demonstranter fra blant annet Hellas, Italia, Tyskland, Sverige, Norge, Belgia og Spania til København mot slutten av neste uke. Dansk politi har varslet at de vil sjekke flest mulig på grensene opp mot både nasjonale strafferegistre og Schengen-registre. Som mottrekk har demonstranter blant annet i Mellom-Europa besluttet å kjøre busskonvoi.

Setter inn tyngre skyts mot Irak

”Det er sluppet gjennomsnittlig 1,3 tonn med bomber i hvert angrep

IRAK: Incirlik-basen i Tyrkia er klarert for krigen mot Irak, og USA og Storbritannia trapper opp bombinga.

Av Peter M. Johansen

Tre ganger i løpet av fire dager har amerikanske og britiske fly droppet bomber og sendt raketter mot mål i den nordlige og sørlige flyforbudsonen i Irak.

I nord rettet angrepet seg mot antiluftposisjoner vel 18 kilometer utenfor byen Mosul.

Stedet må ifølge Kurdishtans demokratiske parti ligge under den kurdiske delen i en eventuell ny irakisk føderasjon.

I sør er angrepene rettet mot installasjoner rundt byen Basra ved Shatt al-Arab, deltaet der Tigris og Eufrat renner ut i Golfen. Det er et sentralt brohode for en invasjon fra Kuwait og landstigning fra USAs base i Qatar.

Britiske militærmyndigheter innrømmet onsdag at det er blitt sluppet gjennomsnittlig 1,3 tonn med bomber i hvert angrep over Irak de siste tre månedene. Det innebærer vesentlig tyngre skyts. Tidligere var snittet på vel 300-400 kilo.

Forsvarsdepartementet i London avviser likevel at opptrappinga innebærer en oppmjuking av Iraks luftforsvar i forkant av en invasjon.

Bombemålene er blitt utvidet, stadfestet USAs forsvarsminister Donald Rumsfeld tidligere i uka.

USAs forsvarssjef general Richard Meyers hevdet at Irak plasserer mobile radarer i boligstrøk.

Spesialstyrker

Tyrkia klarerte denne uka in-

BOMBER: Amerikanske og britiske jagerfly bomber ufortrødent videre, både nord og sør i Irak. Dette F16CG-flyet letter fra Incirlik-basen i Tyrkia.

FOTO: REUTERS/SCANPIX

cirlik-basen for et felttog mot Irak. Her er USA i ferd med å doble mannskapet.

Fra Puerto Rico rapporterer basemotstanderne at USA trener spesialstyrker på Vieques-basen. Treninga gjelder de såkalte Special Operations Forces-South fra USAs Sørkommando som for to år siden ble overført fra Panama til Roosevelt Roads-basen på hovedøya i Puerto Rico.

Enheten som nå er forlagt i Luisa Guadalupe-leiren på Vieques, er spesialtrent i blant annet psykologisk krigføring og skal formodentlig raskt inn-

bak linjene i Irak. Helikoptre driver dessuten redningsøvelser i Sun Bay.

Vieques har blitt brukt ved alle kriger som USA utkjempet siden basen ble tatt i bruk av marinen i 1941. Nylig ble den tredje skyteøvelsen for hangarskipgruppene som blir satt inn i Golfen, avsluttet etter en midlertidig stans i manøvrene. Årsaken var at vaktmannen David Sanes ble drept i april 1999.

For virkelig å markere sitt fortsatte nærvær, ble den første og tredje øvelsen gjennomført på *El Grito de Lares*, 23. september,

årsdagen for opprøret mot den spanske kolonimakta.

Nye våpen

Kartlegginga har ennå kommet kort med hensyn til hva slags tungmetall USA anvendte i sine såkalte *Daisy Cutters* og *Bunker-Busters* (bl.a. B61-11) for å slå ut underjordiske mål.

De nye supertunge bombene kan være utrustet med utarmet uran.

I det nye militærbudsjettet på 393 milliarder dollar som Kongressen vedtok i midten av november, er det satt av 15,5 millioner dollar til «moderniseringa av atomvåpen slik at de kan anvendes til å ødelegge underjordiske fabrikker eller laboratorier,» meldte *New York Times* 17.

november. Det betyr i klartekst en oppgradering av de rakettvåpnene og bombene som USA brukte mot blant annet tilfluktsrommet i Amariyah i Bagdad i 1991, hvor vel 1500 mennesker ble drept og grillet, og under bombinga av Afghanistan.

B61-11 Bunker-Buster rekker imidlertid bare seks-sju meter med i bakken med tørr jord. Spørsmålet er om de nå blir utrustet med små atomladninger, *Robust Nuclear Earth Penetrator*, i henhold til de vurderingene som står å lese i *US Nuclear Posture Review* i januar.

NYT skriver at Bush-administrasjonen vurderer å bruke slike våpen mot Irak og Nord-Korea.

peter.m.johansen@klassekampen.no

Reviderer kontrollisten innen 30 dager

Natt til onsdag vedtok FN's sikkerhetsråd å forlenge det irakiske olje for mat-programmet med 180 dager.

En slik forlengelse ble ikke gjennomført da fristen løp ut i forrige uke, fordi USA har krevet en revisjon, og innstramming, av varekontrollisten.

Listen bestemmer hvilke varer landet får kjøpe for inntektene fra oljesalg.

I den nye resolusjonen fra rådet, resolusjon 1447, heter det at varekontrollisten skal revideres innen 30 dager.

USA skal presentere sitt forslag til utvidelse av listen i neste uke. Den ventes å omfatte 40 til 50 vareslag.

Under et møte i Nato-hovedkvarteret i Brussel onsdag bad den amerikanske visesforsvarsministeren Paul D.

Wolfowitz Nato-landene om å «bidra med styrker for å velte Saddam Hussein», meldte *New York Times* i går.

Dette betyr en dypere involvering av Nato i sammenheng med en mulig storkrig mot Irak, enn hva som var tilfelle da USA søkte støtte hos enkelte spesielt utvalgte land for angrepet på Afghanistan, 7. oktober 2001.

Ved siden av rene styrkebidrag spesifiserte Wolfowitz mulige bidrag som luftovervåkingsfly, Awacs, som Nato også har bidratt med i Afghanistan, og minesveipere.

I tillegg vil USA ha behov for å benytte Nato-landenes flystriper og luftterritorium. Dette gjelder ikke minst for Tyrkia.

Det forventes at USA

innen få dager vil innkalle ytterligere 10.000 av sine reservestyrker for et eventuelt angrep på Irak. Styrken vil komme i tillegg til de over 50.000 reservesoldatene som allerede er i tjeneste etter 11. september i fjor og det påfølgende angrepet på Afghanistan, ifølge *New York Times*.

morten.ronning@klassekampen.no

BAKGRUNN

Silvio Berlusconi maktarroganse vekker stadig mer harme blant italienerne. Statsministerens nedskjæring samler motstanderne til storstreik.

Raser mot Berlusconi

I dag går lærere, transportarbeidere og offentlige ansatte ut i streik for å protestere mot nedskjæringene regjeringa har lagt fram, og for høyere lønn.

Tidligere har den italienske fagbevegelsen hatt vansker med å samarbeide. Det har igjen sådd spiren til en kampvillig organisering nedenfra, på tvers av skillelinjene mellom de partorienterte landsorganisasjonene CGIL, CISL og UIL. Men der aksjonsenheten knaker i sammenføyningene, binder statsminister Silvio Berlusconi den sammen.

Mediamagnaten har forårsaket hoderysting i sin egen stab etter sine siste uttalelser. I forrige måned varsl et Fiat 1800 mann ville få sparken når fabrikken på Sicilia blir strengt. Det førte til at arbeiderne ved hovedverket i Torino stengte Malpensa-flyplassen i Milano og toget gatene i Roma i protest. Onsdag ga Berlusconi er spark til Agnelli-familien med foraktelige kommentarer om at Fiat burde bytte navn på sin siste modell fra Fiat Stilo til Ferrari Donna (Kvinne) eller Ferrari Giovane (Ferrari Ung). Han oppfordret dessuten Fiat-arbeiderne om å omskolere seg til sjukepleiere ettersom noen av dem sikkert har gått førstehjelpskurs eller passet medisinskrinet på søndagsskolen.

Den absolutte

«Vittighetene» til Berlusconi sier mye om hva «konsernsjefen» for Italia kan tillate seg. Mandag gikk en domstol i Milano med på å flytte en korrupsjonssak der han er innblandet på bakgrunn av en omstridt lov som Forza Italia og de øvrige partiene i Casa delle Libertà trumfet gjennom for å gi Berlusconi ryggdekking. Saken som nå

SJEF: Silvio Berlusconi omtales som «Italias konsernsjef».

FOTO: REUTERS/SCANPIX

RASER: De ansatte i Fiat demonstrerer og streiker etter at det ble kjent at 1800 av dem ville få sparken. FOTO: REUTERS/SCANPIX

er flyttet, gjelder tidligere forsvarsminister Cesare Previti. Han jobber som jurist for Berlusconi og er anklaget for å ha bestukket dommere i Roma for å beskytte Berlusconi mot flere korrupsjonsanklager.

Berlusconi fortøner seg som *Assulto Berlusconi* – den absolutte Berlusconi – og blander fortsatt mange med sin rikdom. Men den *sirocco*, varmluften av politisk medgang som har blåst for regjeringa, har blitt avløst av kjøligere luftdrag. Situasjonen ble ikke bedre da høyrepopulisten Umberto Bossi, leder for det lombardiske separatistpartiet, gikk til angrep på den politiske uavhengige presidenten Carlo Azeglio Ciampi, som er skeptisk til Bossis krav til den nye desentraliseringsloven som skal gjelde landets tjueregioner.

– Den må ikke true Italias enhet, advarte Ciampi og fikk Bossi til å rase. Det kan true regjeringa og nok en grunn for folk til å samle seg mot Berlusconi før avmakten for alvor setter inn. Det synes som om motsetningene må komme innenfra for å rokke ved *Assulto Berlusconi*.

Avmakt

Tidligere var det kristeligdemokratene, Democratico Cristiano (DC), som satt i alle de mer enn 50 regjeringss-

konstellasjonene etter krigen. Men antikorrupsjonskampanjen *Mani pulite* (Reine hender) feide hele partilandskapet over ende i 1992. Det var etter at CIAs politiske partikonstruksjon etter 2. verdenskrig hadde utspilt sin rolle med den kalde krigen. Italienerne kunne dra på ferie med regjeringskrise første uka i august i trygg forvisning om at DC fikk satt sammen en ny regjering etter ferien.

Nå er det Berlusconi komplette maktarroganse som leder til politisk avmakt. I slutten av november gikk de to RAI-direktørene Carmine Donzelli og Luigi Zanda ut av styret i den statlige rikskringkastinga i protest mot Berlusconi sin inngrep overfor RAI, den største kanalen utenfor Berlusconi sin mediaimperium. Berlusconi trakk bare på skuldrene og kalte RAI «en festival av fabrikkasjoner». Har har også avfeid demonstrasjonene og protestene som «avskyelige og fullstendig ubegrunnet».

Egen butikk

Protestene går på at regjeringa styrer etter Berlusconi sine egne interesser, ikke Italia som helhet. Lover mot skatter og valter med rettsvesenet og bremser oppklaringa av korrupsjonsskanda-

lene som henger igjen fra 90-tallet. Berlusconi ruller tilbake *Mani pulite*. Samtidig er hans andre regjering langt mer effektiv med markedsliberalisering, nedskjæring i offentlig sektor og omlegging av pensjonsordning-

er og arbeidslivavtaler enn hans første regjering var. Den brøt sammen i 1994 etter bare sju måneder. Casa delle Libertà (Frihetshuset) sitter nå med flertall i begge kamre i nasjonalforsamlinga.

Ropet fra piazzaen

Men Berlusconi har også løpt fra populistiske valgløfter om å heve statspensjonen for de over 70 og å avskaffe arveavgiften. I stedet står slagene på arbeidsmarkedet og i offentlig sektor. Problemet for Berlusconi er imidlertid at Italias økonomi har gått like mye i stå som Fiat. Det har ført til påpakninger fra EU-kommisjonen med hensyn til konvergenskravene i EUs økonomiske og monetære union (ØMU).

Berlusconi har kunnet ri høyt på splittelser i opposisjonen, innad i L'Uli-

vo (Oliventreet) og mellom denne sentrumsfronten og venstresida. Det var først etter at filmregissøren Nanni Moretti stilte seg i spissen for et politisk og etisk felttog mot Berlusconi i februar at opposisjonen klarte å gripe og ytre en folkelig motstand. De rullende protestene, *girotondo*, har klare islett av gamle antifascistiske strømninger og har tatt navn etter de typiske italienske vuggesangene.

Det slående er hvordan L'Ulivo-lederen Massimo D'Alema, som omdannet kommunistpartiet til et fullendt sosialliberaldemokratisk parti, har stått fullstendig på sidelinja. Han har advart mot at fagbevegelsens

streiker og de folkelige demonstrasjonene som Moretti har stått i spissen for, vil «skape et klima hvor partiene til venstre mister sin legitimitet.» Protestene på Piazza San Giovanni og andre torg rundt om i Italia gjør det bare «for behagelig for Berlusconi å hevde at hans virkelige motstandere er på torget», ikke i parlamentet, mener D'Alema, gjengitt i Financial Times.

Av Peter M. Johansen

peter.m.johansen@klassekampen.no

Trosser våpenhvile

COLOMBIA: Dødsskvadroner og enheter fra den kolombianske hæren har omringet en landsby i provinsen Bolívar, få dager at den paramilitære organisasjonen AUC varslet våpenhvile.

Av Peter M. Johansen

Innbyggerne i landsbyen Mico Ahumado i den sørlige delen av provinsen Bolívar er på flukt, ifølge den kolombianske menneskerettsgruppa Sembrar. De var i ferd med å bli omringet av rundt 400 bevæpnede menn fra de paramilitære dødsskvadronene som opererer i området og

som nærmet seg landsbyen søndag.

Dagen etter kunne innbyggerne som hadde kommet seg i skjul høre skudd og dumpe eksplosjoner fra granater i utkanten av Mico Ahumado. Sembrar frykter at folk har blitt regelrett henrettet.

De paramilitære har satt opp veisperringer ved landsbyen La Arcadia i Morality-distriktet som grenser opp mot Mico Ahumado. Dødsskvadronene fungerer som en fortropp for hæren som har slått leir ved La Hamaca og i Río Viejo i Bolívar.

Hensikten er åpenbart å ringe inn hele Mico Ahumado-distriktet og omkringliggende områder for en opprensningsaksjon.

Dette skjer etter at den paramilitære paraplyorganisasjonen Autodefensas Unidas de Colombia (AUC) annonserte at den hadde inngått våpenhvile etter å ha forhandlet med myndighetene. AUC har tilbudt våpenhvile på ubestemt tid, men skal ha krevd at AUC-folk blir satt fri fra fengslene. Et annet krav

skal ha vært at sikkerheten blir garantert i de områdene som er under AUC-kontroll og hvor det drives stortiltet narkotikaproduksjon. AUC vil bare svare på angrep fra geriljabevegelsene Fuerzas Armadas Revolucionarias de Colombia (Farc) og Ejército de Liberación Nacional (ELN), heter det i erklæringa.

Skeptiske

Menneskerettsorganisasjonene har stilt seg skeptiske til den annonserte våpenhvilen. Årsaken er dels vilkårene AUC har stilt og dels at AUC er fragmentert med mange lokale dødsskvadroner som opererer tettere sammen med hæren enn med andre AUC-enheter. En annen innvending er at AUC-lederen Carlos Castaño synes å ha sin egen politiske agenda. Usik-

kerheten er dessuten forankret i at president Álvaro Uribe står urokkelig på at konflikten i Colombia skal løses militært.

Innenriksminister Fernando Londoño har bekreftet at det har funnet sted samtaler med AUC. Kardinal Pedro Rubiano, leder for den katolske kirke i landet, sier til nyhetsbyrået Prensa Latina at biskoper har deltatt i forhandlingene med AUC. Utveksling av fanger, canje, var et av kravene som Farc i sin tid stilte til president Andrés Pastrana. Dette ble kontant

PARAMILITÆRE: Den paramilitære paraplyorganisasjonen Autodefensas Unidas de Colombia (AUC) annonserte sist helg våpenhvile på ubestemt tid fra og med 1. desember.

ARKIVFOTO: REUTERS/SCANPIX

avvist av myndighetene. Uribe kan derfor vanskelig gå med på AUCs krav og flere av de tolv punktene som de paramilitære har fremmet.

Rett før våpenhvilen ble annonsert ble åtte personer hakket i hjel med økser og macheter i kommunen San Carlos i provinsen Antioquia.

Drapsmennene var medlemmer av Bloque Metro fra Autodefensas Campesinas de Córdoba og Urabá (ACCU), en underavdelinga av AUC.

Decreto 2002

Uribe har imidlertid møtt uventet motbør fra forfatningsdomstolen i Bogotá. Flere av de tiltakene i kampen mot geriljaen som Uribe

har satt i gang, bryter med loven, fastslo domstolen for to uker siden. Det gjelder særlig den utvida myndigheten som Uribe har gitt militæret med hensyn til utenomrettslige forhør, arrestasjoner og internering, en del av Uribes Decreto 2002 (se faktaboks).

Decreto 2002 blir nå gjennomført i den oljeproduserende provinsen Arauca på grensa til Venezuela og i Montes de Maria, et utilgjengelig fjellområde i provinsene Bolívar og Sucre på den karibiske kysten. Begge sonene, som blir sett på som testområder for Uribes strategi, skal «passifiseres», og til det trengs AUC.

peter.m.johansen@klassekampen.no

FAKTA:

Decreto 2002

Colombias president Álvaro Uribe Vélez ble valgt som president på løfter om full krig mot geriljaene i landet. Etter maktovetakelsen i august la han fram sin såkalte Decreto 2002 som blant annet:

- skal bevæpne en million i landsbymilitser.
- gir militæret fullmakter til arrestasjoner og interneringer av antatte geriljasympatisører
- gjennomføre en «passifiseringsstrategi» i provinsene Arauca, Sucre og Bolívar
- utvide USAs militære nærvær gjennom Plan Colombia

Dette kan bli ditt!

Verv til 15 poeng i Klassekampens høstkampanje og få ►

15 poeng

Verveslipp finner du i avisa eller på www.klassekampen.no

Gavekort fra Tronsmo bokhandel til verdi av kr. 500,-. Kan brukes i butikken eller på nett.

KULTUR & MEDIER

Til Norge: To av de mest markante kvinnelige debutantene det siste året, Sophie Ellis-Bextor (bildet) og Avril Lavigne, spiller i Oslo neste år. Engelske Sophie Ellis-Bextor som har hatt en stor hit med «Murder On The Dancefloor» spiller på Rockefeller i Oslo 12. februar neste år. 17 år gamle canadiske Avril Lavigne spiller samme sted 4. mars. Hun har hatt en kanonhit med «Complicated», og sammenlignes med både Pink og Alanis Morissette **NTB**

Underskudd i Samlaget

I år som i fjor forventer Samlaget å gå med underskudd. Nå setter forlaget sin lit til Jørgen Norheims roman som helt overraskende ble nominert til Nordisk Råds Litteraturpris.

Av Marte Stubberød Eielsen

Et av flere norske forlag som kan regne med dårlig økonomisk utbytte i år er Samlaget. Forlagssjef Audun Heskestad sier til Klassekampen at forlaget også i år kan regne med driftsunderskudd. I fjor gikk forlaget med et underskudd på 1,1 millioner kroner, mot et overskudd på 2,7 millioner i 2000. I 1998 kunne Samlaget vise til et driftsresultat på hele 6,3 millioner kroner.

– Samlaget har alltid gått litt opp og litt ned, sier en forholdsvis avslappet Heskestad. Han er sjef i et forlag organisert som en selveid forretningsdrivende stiftelse. Samlaget fikk i år 6,5 millioner kroner i driftsstøtte fra staten, dette for å stimulere litteratur på nynorsk og å sikre en bred utgivelse av kvalitetslitteratur på flere felt.

– Samlaget har ikke private eiere som det skal betales utbytte til, og eventuelt overskudd benyttes til å gi ut bøker som er viktige for det nynorske skriftspråket, men som det ikke er økonomisk grunnlag for gjennom salg. Det har også hendt tidligere at vi har brukt penger litt for raskt. Skoleboksaltet etter reformene var en god inntektskilde for oss – en inntekt som sank etter at skolereformene var gjennomført, sier Heskestad.

Overraskende

Men i år blir det altså neppe noe overskudd. Forlagets bestselger, Are Kalvøys *Bibelen 2* kan ikke kompensere for et sviktende skoleboksalg. Kalvøys bok nærmer seg et salgstill på 15.000. Ellers er opplags- og salgstall hos Samlaget forholdsvis lave.

Forlagssjefen er imidlertid spent på innspurten fram mot jul og tror at Jørgen Norheims *Ingen er så trygg i fare*, boka som overrasket med å bli nominert til Nordisk Råds Litteraturpris, kan gjøre det godt. Mens Klassekampen snakker med forlagssjefen får han melding om at Norheims bok har solgt i 1200 eksemplarer de siste par dagene. Den er nå

klar for å trykkes i et tredje opplag.

– Denne boka kan redde oss fra mulig underskudd, sier Heskestad.

Andre bøker som utmerker seg på Samlaget denne høsten er debutanten Trude Teige med *Havet syng*, som allerede er solgt til utlandet. Også satsingen *Norsk landbruks historie* i fire bind gjør det bedre enn forventet.

Økt tittelantall

Samlaget har økt antall titler fra 147 i 2001 til 176 i år. Forlaget er på god vei til å ta igjen tallet fra 2000, da forlaget utga 185 titler. Tallene inkluderer skolebøker og nyopplag. Framgangen i år skyldes Samlagets nye satsing på billigbøker, et område forlaget tradisjonelt ikke har prioritert, men som det har vist seg markedsmessig lurt å satse på.

” Denne boka kan redde oss fra mulig underskudd

Audun Heskestad, forlagssjef

Barne- og ungdomslitteratur er et område der Samlaget markerer seg, blant annet gjennom barnebokklubben Blåmann. Mens andre barnebokklubber satser på klassikere og bøker av kjente forfattere, prioriterer Blåmann nye norske barnebøker.

– Det er viktig for oss som nynorskforlag å satse på litteratur for barn og unge. Slik kan vi rekruttere lesere på lengre sikt, sier Heskestad.

Barnebokklubben, som startet opp i 2001, er ennå ikke lønnsom, men Heskestad mener man må vise tålmodighet.

– Våre medlemmer kjøper flere bøker enn gjennomsnittlige bokklubbmedlemmer. Og medlemstallet vårt er økende.

Forlagsdirektøren viser til at 70 prosent av all skjønnlitteratur i Norge omsettes gjennom bokklubber. Påfallende liten andel av bokklubblitteraturen er på nynorsk.

– Det ligner diskriminering, sier forlagssjefen, som ser det som en helt sentral utfordring å få tilgang til bokmarkedet. I tillegg til å kjempe for bokklubbmarkedet er det viktig å sikre gode abonnementsordninger for bokhandlene, i tillegg til fastpris på bøker, slår Heskestad fast.

UNDERSKUDD: Forlagssjef Audun Heskestad sier til Klassekampen at forlaget også i år kan regne med driftsunderskudd, hvis ikke Jørgen Norheims «Ingen er så trygg i fare», som har blitt nominert til Nordisk Råds Litteraturpris, kan redde salgstallet

FOTO: ERLEND AAS, SCANPIX

Gledelige nyheter

På tross av at forlagets salgstall ikke er av de høyeste, er resultatene i en undersøkelse utført av MMIs Norsk Monitor gledelige nyheter for nynorskentusiaster. Her kommer det fram at det på landsbasis finnes mindre motstand enn tidligere mot å lese nynorsk

sklitteratur. Undersøkelsen viser dessuten at de som ikke leser nynorsk, stort sett heller ikke leser bøker på bokmål.

– I en situasjon der nynorskforfattere blir antatt på andre forlag med den betingelsen at boka omsettes til bokmål, er resultatet i undersøkelsen kjærkomment. Dette

er ikke bare gledelig for Samlaget, men for bokbransjen som helhet. Vårt formål er ikke å gi ut bøker for nynorskfolk, men å gi ut bøker på nynorsk for folk, sier forlagssjefen i Samlaget.

marte.eielsen@klassekampen.no

Jubileum: Det Beste gir i disse dager ut sin 200. forkortede bestselger i Norge. Som sine forgjengere inneholder den bestselgere i forkortet format, blant annet Ken Folletts «Krigens kaier». Sjefredaktør Kristofer Torkildsen i Det Beste sier at mens man i Norge møter skepsis til at romaner forkortes, er utenlandske forfattere positive. – I flere tilfeller har forfatterne til og med gitt uttrykk for at de synes bøkene deres er blitt bedre, sier Torkildsen. **NTB**

Årets film: «Billy Elliot»-regissør Stephen Daldrys nye film, «The Hours», er valgt til årets beste film av New York-baserte National board of review of motion pictures. Filmen har Nicole Kidman, Meryl Streep og Julianne Moore i hovedrollene. «The Hours» har fortsatt ikke hatt amerikansk premiere. Filmen er basert på Michael Cunninghams Pulitzerprisvinnende roman med samme navn, og følger tre kvinner over tre ulike tidsepoker. **NTB**

MED ANDRE ORD

Hans H. Skei i den norske juryen for Nordisk Råds litteraturpris undergrev den prestisje og ære det var meint Nordisk Råds litteraturpris og nomineringa skulle føre med seg, skriv **Kåre Lunden**.

Tildelt etter behovsprøving?

Dagbladet meiner 3. desember at «det er lite som tyder på at komiteen bak Nordisk Råds litteraturpris vil velge en norsk forfatter fra 2002.» På den bakgrunnen får medlem av den norske juryen, professor Hans H. Skei, fylgjande spørsmål: «Det er kanskje derfor Jørgen Norheim er nominert?» (Forfatteren er skiftevis kalla Norheim og Skogheim av Skei, etter Dagbladet).

Skei svarar: «Det kan du godt si. Vi gjorde noe av det samme i fjor ...»

Den andre boka dei nominerte då, av Hans Herbjørnsrud, «fortjente å bli framhevet og lest». Nominasjon «kan gi en ukjent forfatter et puff», seier jurymedlemmen, som legg til at «dette har vært en veldig jevn bokhøst ... det er ingen romaner som hever seg veldig.» Ein lyrikar som Stein Mehren kunne ha vore nominert. Men han har vore nominert så ofte at «i et år da det ikke er så sannsynlig at Norge får prisen, er det ikke særlig hyggelig å nominere ham, sier Skei.»

A- og b-lag

Når jurymedlemmen kan uttale seg slik er det truleg ikkje

unødvendig å poengtere det som er implisert:

1. Juryen nominerer ikkje utan vidare dei to bøkene som den etter litterære kriteria set fremst. Eit tilleggskriterium, som til og med i visse tilfelle ser ut til å kunne telje

tyngre, er omsynet til å kunne gje «en ukjent forfatter et puff».

2. Juryen deler dei norske kandidatane i eit slags a-lag og eit b-lag. Dei

første er dei som kunne ha sjanse til å vinne prisen (i det nasjonsvise kvotesystemet som meir eller mindre er forutsett/finst), og som det difor «ikke er særlig hyggelig å nominere» i år då norsk pris er lite sannsynleg. B-laget er dei som nok ikkje får prisen i noko tilfelle, og som difor kan nominerast i år av det nemnde slaget.

3. Jurymedlem Hans H. Skei ser det som si oppgåve å peike på, til uunngåeleg rettleiing for den nordiske juryen og for publikum, at ingen av dei norske, nominerte bøkene hevar seg over «det jevne», og difor uomeleg kan fortene nokon nordisk pris. Når ein jurymedlem verkeleg kan uttale seg offentleg slik (ein knip seg i armen), er det vel heller ikkje

NOMINERT: Blei t-banefører-forfatteren Jørgen Norheim nominert til Nordisk Råds litteraturpris fordi juryen reknar med at han ikkje får prisen?

FOTO: CORNELIUS POPPE, SCANPIX

unødvendig å peike på: Slike retningslinjer må øydelegge den prisen det er tale om, det vil seie den prestisje og ære det var meint prisen og nomineringa skulle føre med seg.

Avskjedssøknad

Kor mykje vil det i det lange laupet lyfte ukjende forfatterar bort gjort kjent at det er med dette føremålet?

Slike retningslinjer som ju-

rymedlem Skei formulerer, må vere ein tredobla skade og urett: mot dei skattebetalarar og styre-makter som finansierer prisen og får føremålet sitt øydelagt, mot det publikum som har krav på å bli rettleia om kva for bøker juryen meiner er best, og ikkje minst mot dei forfatterar som blir eller har blitt nominerte, og får det som skulle vere ei ære omlaga til langt på veg det motsette.

Eg vil leggje til: Det såkalla «kulturlivet» vert ikkje alltid omtala med den aller største respekt. Nokre meiner at der finst heller tett av skoddefyrstar. Litt tilsvarande er tilfellet med sportsjournalistar. Denne saka aktualiserer spørsmålet om kven som fortener «ryet» best. Begge felt praktiserer premiering og prisar. Men kvar finst den sportsjournalist som ikkje forstår at det ville øydelegge hans eige felt, dersom han sa: «Sverige (eller Danmark) har rett nok i år berre skihopparar på det jevne, men no er det så lenge sidan Sverige (eller Danmark) har vunne Holmenkollrennet, at i år nominerer vi ein svenske (eller danske) som Holmenkoll-vinnar.» Det er ikkje lett å sjå at visdommen bak eit slikt framlegg er større eller mindre enn den Skei formulerer.

Det er vanskeleg å skjønne at ikkje konklusjonen må vere: Prisen kan berre halde oppe verdien sin og nå føremålet sitt ved at juryen praktiserer den enklast mogelege retningslinja: å nominere dei to bøker kvart år som ein meiner etter litterære kriteria fortener prisen best.

Er ikkje dette også så vidt innlysande at det burde reknast for avskjedssøknad for den jurymedlem som ikkje ser dette?

Kåre Lunden, professor emeritus

Ja, jeg verver en ny leser til Klassekampen og får premien min så snart den nye abonnenten har betalt for den avtalte perioden.

KLASSEKAMPEN

Jeg har vervet en abonnent til følgende termin/pris (sett kryss)
☐ 12 mnd. kr. 2.380,- (verdt 20 poeng) ☐ 6 mnd. kr. 1.190,- (verdt 10 poeng) ☐ 3 mnd. kr. 595,- (verdt 5 poeng)

☐ Cappuccino/espressomaskin	30 poeng
☐ MP3-spiller	30 poeng
☐ Mini digitalkamera	20 poeng
☐ Sengetøy	20 poeng
☐ Gavekort	15 poeng
☐ Klokke	10 poeng

Har du vervet flere kan du skrive disse på et eget ark og legge ved.

Navn:
 Adresse:
 Postnr/sted:
 Telefon:
 E-post:

Vennligst send vervepremien til:

Navn:
 Adresse:
 Postnr/sted:
 Telefon:
 E-post:

vervekort

Kan sendes ufrankert i Norge. Klassekampen vil betale portoen.

SVARSENDING

Avtalenr. 171 107/16
 Klassekampen
 Grønland
 0133 Oslo

Utsolgt: Den norske utgaven av Anthony Beevors «Stalingrad» er utsolgt fra forlaget. Etter bare fire dagers om løp er opplaget på 3000 eksemplarer borte. Vesle Spartacus forlag, som sjelden sliter med slike problemstillinger, har måttet kaste seg rundt og trykke et nytt opplag for å møte etterspørselen. Beevors bok om Hitlers felttog mot Russland er fra 1998, men sen oversettelse har ikke lagt noen demper på interessen i Norge.

KK

Filmsenter: Danmarks første regionale filmsenter har svenske Trollhättan Film i Vest som forbilde. «Trolleywood» ser etter planen dagens lys til neste år, melder TT Spektra. Første produksjon blir regissøren Rumle Hammerichs portrett av den danske eventyrforfatteren H.C. Andersen. Flere danske filmskapere har tidligere søkt seg til Trollhättan i Sverige, som Lars von Trier og Thomas Vinterberg (bildet).

NTB

Stanken i Stali

Antony Beevor har med boka «Stalingrad» levert noe som må være en nærmest komplett krigshistorie. Her er frontlinjene, framrykkingen, strategidiskusjonene og tapstallene. Men framfor alt: Her er stanken av menneskekjøtt.

BØKER

Antony Beevor
Stalingrad
Spartacus 2002

I mange år har ett enkelt fotografi – gjengitt i helsideformat i en historiebok jeg ikke husker navnet på – vært mitt «bilde» av slaget ved Stalingrad. Det viser en jublende russisk soldat ved siden av en kanon, han strekker hendene i været og øynene skinner av glede. Han er iført en slags vattert uniform, snøen danser tydelige, hvite flekker på kler og støvler.

Han er ung, 18-20 år, med et bredt, åpent ansikt, høye kinnbein, og har trukket en skinnlue godt nedover panne. Det er tatt i samme øyeblikk han ser det hvite kapitulasjonsflagget hos fienden. Det var den andre verdenskrigs vendepunkt, og startidspunktet for Sovjetunionen som supermakt. Men ikke noe av dette vises i bildet. Ungguttens lykkelige smil og snøflekken på bukse hans uttrykker den store uskylden: Han likner mer på en gatemester i snøballkrig, enn på en krigsdeltaker i militærhistoriens kanskje mest berømte slag.

Rikt kildemateriale

Under lesningen av Antony Beevors 400 siders gjennomgang av oppmarsjen til og kampene ved Stalingrad, har dette bildet dukket opp gang på gang, med et underliggende spørsmål: Hva slags forvrengt og forvrengende optikk benyttet denne krigsfotografen, som fanget uskyld

JULI 1942: Tysk infanteri marsjerer mot Stalingrad. Bilder fra boka.

den under slike forhold? Er fotografiet et falskneri, resultatet av et nøye forberedt studioarbeid med en ung og begavet skuespiller i en vel innstudert rolle som Seirende Sovjetsoldat hyller Stalin? Eller er det et i objektiv forstand «sant» bilde, og er soldaten en så blodfersk rekrutt at han bare rakk å få med seg seieren, og ikke angsten, sulten, søvnløsheten, vennetapene, svikene, vinterkulda, lusene,

dyssenterien, tyfusen, fyllekulene, galskapen og krigen?

For det er dette «Stalingrad» Beevor rapporterer fra, med hjelp av et meget rikholdig kildemateriale. Her er ordene fra soldater og befal gjengitt, slik de ble nedskrevet i krigsdagbøker, brev hjem, personlige dagbøker, forhørsprotokoller og daglige militærreporter fra slagmarken. En leser må nok ha mer enn alminnelig stor interesse for militærhistorie for virkelig å la seg fange av Beevors framstilling av storoffensiver og sveipende framrykninger. Men beretningene fra de små, ofte ørsmå slagene, slik de ble nedskrevet i en liten dagbok eller i et aldri avsendt brev til en kjæreste, er rystende intime i sine avsløringer fra en krigshverdag hinsides generaler og heltehyllert.

Samtidig er dette beret-

ningen om despotenes krig mot hverandre, der både Stalin og Hitler fulgte samme «hovedstrategi»: I deres respektive troppestykker fantes det ingen individer, det fantes bare militære forbruksvarer. Om de døde av sult eller sykdom, ble henrettet av sine «egne» eller falt i strid; alltid kunne de erstattes. På begge sider av den blodige frontlinjen var det bare én døds måte

” Her er lyden av alle forgjeves smerteskrisk

som vakte leddernes harme og opphisselse: *Selv mordet* var en dypt upatriotisk og forrædersk handling. Også de fryktelige konsekvensene av de to diktatorenes patologiske stormannsgalskap, som alltid koplet til en blomstrende paranoia, er skremmende i sin likhet.

Selvoppofrelse

For den etterkrigsgenerasjonen jeg vokste opp i, har be-

grepet «Stalingrad» vært synonymt med en ufattelig og framfor alt enhetlig vilje og evne til selvoppofrelse fra Den røde hær. Beevor river ikke nødvendigvis ned heltebildene; heltene og offerviljen fantes i fullt monn, men forfatteren kompliserer og utfyller bildet av det som faktisk foregikk ved skjebnenfronten. Som at Stalins sikkerhetstjeneste NKVD under de fem månedene kampene om Stalingrad varte, henrettet 13.500 av sine egne soldater, og som at rundt 50.000 sovjetborgere ikke bare stakk av fra hæren, men gikk aktivt inn i Wehrmachts tjeneste.

60 år etter Stalingrad og 13 år etter Sovjetunionens totale sammenbrudd, er dette fortsatt et tabubelagt emne i Russland. «Det virker nesten like vanskelig å tilgi i dag som på Den store fedrelandskrigens tid», skriver Beevor i forordet. Den røde hær var også nådeløs mot sine egne sivile.

Subsidier: Den britiske lyrikeren Valerie Laws har fått statsstipend på 2000 pund til sitt prosjekt «Diktende Sauer». Det skulle rekke til en balle høy til hver av de 15 sauene som deltar i prosjektet. Dette går i korthet ut på at Laws sprøytemaler ett enkelt ord på ulla til hver enkelt sau, som så får stille seg opp på hvilken som helst måte de selv vil. På denne måten oppstår et levende dikt, som endrer seg fra gang til gang, sier hun. **NTB**

Aldersgrense: Både filmkritikerne og Barneombudet har reagert på Statens filmtilsyns vedtak om å gi den andre filmen i Ringenes Herre-trilogien en aldersgrense på 11 år. Kulturpolitikere åpner nå for å innføre en 13-årsgrense, skriver Vårt Land. I dag må Filmtilsynet velge mellom 15- eller 11-årsgrense når de vurderer nye filmer. – Foreldre må ikke ta med barn under 13 år på denne filmen, sier kinodirektør Ingeborg Moræus Hanssen. **NTB**

ngrad

ØDELAGT: En russisk landsby blir ødelagt under framrykkingen.

Under de harde kampene inne i byen la en tysk sersjant merke til at «russiske kvinner som kom ut av husene med byltene sine og deretter prøvde å søke ly fra ilden på tysk side, ble meid ned bakfra av russisk maskingeværild». Det var Josef Stalins uttrykkelige ordre at Den røde hær skulle drepe alle sivile som adlød tyske ordre, selv om de handlet under tvang. Ifølge sovjetiske kilder ble så mange som 60.000 sivile fra Stalingrad sendt til Tyskland som slavearbeidere.

Komplett krigshistorie

Kampene om av Stalingrad varte i drøye fem måneder, fra august 1942 til den tyske kapitulasjonen 31. januar. Krigshandlingene kostet anslagsvis tre millioner menneskeliv. Under slike forhold kreves det nesten overjordiske mirakler for å gjenfinne spor av medmenneskelighet. Men de fantes. Etter kapitulasjonen noterte en tysk offiser i dagboka si: «To Stalingrad-kvinner gned de frose bena mine i en time for å hindre at jeg fikk alvorlig forfrysning. Om og om igjen kikket de medfølelse på meg og sa: Så ung, og likevel må han dø!».

I den totalt sønderskutte byen hadde nesten ti tusen

sivile, av dem 911 barn, overlevd i ruinene. Av disse ble bare ni gjenforent med sine foreldre. Men et slags håp må likevel ha overlevd: «Mamma, vi har det bra. Se etter oss i Beketovka. Klava» var budskapet på en pirlapp som ble funnet på en ødelagt bygning. Jeg skulle likt å vite at mamma leste akkurat den lappen og fant sin Klava igjen.

Antony Beevor har med denne boka levert noe som må være en nærmest komplett krigshistorie. Her er frontlinjene, framrykkingen, strategidiskusjonene og tapstallene. Men framfor alt er her stanken av menneskekjøtt som råtnet på fortsatt levende soldater, av menneskeskitt og dysenteri, synet av lus som hang tett som drueklaser, og av sulten og frosten.

Her er lyden av alle forgytelses smerteskrig og de hviskende bønnene om tilgivelse fra russiske soldater som ikke rakk å ta av seg de hvite overtrekksdressene før de ble tilført av blod. Og mellom linjene finnes en ytterst aktuell advarsel mot å tro på alle krigsherrers forsikringer om de rene slagene, og den ordnede framrykkingen.

Tuva Gry Øyan

tuvageo@online.no

Den ukjente Næss?

I siste nummer av Samtiden forsøkes det å rive ned det norske bildet av Arne Næss som en stor internasjonal filosof. Professor Rune Slagstad stiller seg meget kritisk til artikkelen.

Av Jon Hustad

Under stor jubel har vår filosofimester Arne Næss i år fylt 90. I siste nummer av Samtiden blir jubelen forsøkt punktert. I artikkelen *Arne Næss sett utenfra* retter filosofikollega Peder Anker et kritisk blikk mot Næss.

Peder Anker har med støtte fra Fritt Ord gått gjennom internasjonale arkiver og databaser for å finne ut hvordan Arne Næss har blitt mottatt i internasjonale miljøer. Anker siterer flere lite flatterende omtaler fra internasjonale tidsskrifter og konkluderer så: Næss har «i forbindelse med 90-årsdagen i 2002 blitt kanonisert til litt av en filosofikonge. Mye kan tyde på at han likefullt har hatt en beskjeden plass i internasjonal debatt – med miljøfilosofien som et særdeles viktig unntak. I den grad Arne Næss har hatt innflytelse i Norge, tilsier den kritiske mottagelsen hans arbeider fikk i utlandet også en kritikk av alle dem som knytter an til hans filosofiske standpunkter, forskningsprinsipper og lærebøker.»

– Merkelig

Professor Rune Slagstad og mangeårig Næss-kritiker stiller seg skeptisk til Ankers analyse:

– Hva er dette for noe? Hvilken betydning han har hatt i Norge blir ikke avgjort av hva som står i «prestisjetunge» angloamerikanske tidsskrifter. Hele den avgjørende norske positivismestriden springer jo ut fra Næss. Men Anker at Næss-kritikere som Dag Østerberg, Hans Skjervheim og i alle beskjedenhet, meg selv, skal kritiseres fordi vi tok Næss på alvor? Dette blir litt vel merkelig. Er den norske positivismestriden uinteressant? spør Slagstad. Slagstad finner mye rart i

KANON? 90-åringen Arne Næss på sitt kontor.

FOTO: IDA VON HANNO BAST, SCANPIX

Ankers artikkel, også påstander om ham selv.

– Blant annet påstår Anker at jeg har hevdet at Næss er en stor internasjonal filosof. Noe slikt har jeg aldri sagt eller skrevet.

Slagstad er heller ikke enig i Ankers påstand om at Næss har blitt kanonisert i forbindelse med 90-årsdagen.

– Lesere av Aftenposten vil kanskje for eksempel huske at jeg tidligere i år hadde en kritisk artikkel om Arne Næss i anledning jubileumet hans. Uansett: Å bruke begrepet kanonisering om Næss blir forkjørt. Han har aldri blitt kanonisert her hjemme. Det har vært en permanent strid rundt ham, sier Slagstad, som stiller seg tvilende til hele det underliggende premisset i Ankers gjennomgang av angloamerikanske tidsskrifter.

Fortjent hyllest

– Han ser ut til å mene at grunnnet publisering i amerikanske tidsskrifter har norsk

filosofi gjennom de senere år blitt så mye bedre enn den var før. Dersom dette stemmer, hvorfor har så få lagt merke til den kvalitetsforbedringen? Har Anker for eksempel tenkt over hvorfor Filosofisk institutt på Blindern var så mye mer interessant under Næss' tid der enn hva det er nå? undrer Slagstad.

Slagstad mener det i og for seg er greit å drive med forekomstanalyser av hvor mange ganger navnet

Næss dukker opp i internasjonale tidsskrifter, men understreker at det er hvordan man tolker slike funn som eventuelt gjør et arbeid interessant og nyskapende. Et slikt arbeid har Anker ikke levert etter Slagstads syn

– Anker har heller ikke fått med seg at man i USA var sterkt kritisk til Næss nettopp fordi han tenkte annerledes enn hva de gjorde, sier Slagstad og avslutter slik:

– Næss bør i høyeste grad hyllenes. Det er verdt å feire en antiautoritær, lekende 90-åring.

PROFESSOR: Rune Slagstad

Det er verdt å feire en antiautoritær, lekende 90-åring

Rune Slagstad, professor

jon.hustad@klassekampen.no

Økter

IS Kunst gallery på Grünerløkka i Oslo stiller ut Eia Økters bilder. Økter bruker bivoks, oljemaling, acryl og annet i sine malerier, tegninger og kolasjer.

AKKURAT NÅ

Spretterten

– Kom igjen Mads! Vi *veit* du hadde en sprettert i fjor.

Mads holdt seg over hodet mens vi pressa han opp mot veggen. Han klynka som ei skada bikkje.

Reglene i gata var at ingen under åtte fikk lov til å ha sprettert. Alle unntatt Leif og Harald, som var lillebrødrene til Store-Goggen, skulle få rundjuling hvis de hadde mekka seg en sprettert på egen hånd.

Nå gikk ryktene om at Mads hadde skaffa seg ståltråd og syltetøystrikk, og var i full gang med å lage ny sprettert etter at Stig tok fra han den han laga i fjor. Mads var i *stand* til å mekke sprettert.

– Ikke slå meg mer!, jamra Mads. Det rant ei tynn stripe blod ut av det ene neseboret og inn i munnen.

Store-Goggen, brødrene og jeg bandt han fast under rut-sjebanen på lekeplassen. Sola traff Mads rett i trynet. Vi bandt hendene hans sammen og bretta opp ermene hans. Store-Goggen fant fram forstørrelsesglasset han hadde stjålet fra bestefaren.

– Hvis du ikke gir oss spretterten innen i morra lager vi brennmerke på arma di, sa Store-Goggen.

– Jeg har ingen sprettert, klynka Mads.

– Jo, vi *veit* at du har det. Linda så at du gikk rundt med ståltråd i forrige uke, sa Harald.

Store-Goggen begynte å samle sola til et lite punkt på underarma til Mads. Han skreik til, og vi dro lua hans ned over munnen. Det lukta svidd kjøtt.

Så gikk Store-Goggen fem skritt unna og fant en stein på størrelse med et øyeeple. Han fant fram spretterten han tok fra Mads i fjor, la steinen i skinnlappen og stramma strikken.

– Pass dere, sa han. Han sikta mot hodet til Mads og slapp. Det smalt, og vi sprang som faen inn i skogen. Hodet til Mads sank ned mot brystet. *grrell*

Den britiske lyrikeren Valerie Laws har fått statsstipend på 2000 pund (vel 22.000 kroner) til sitt prosjekt «Diktende Sauer». Det skulle rekke til en balle høy til hver av de 15 saueene som deltar i prosjektet.

Dette går i korthet ut på at Laws sprøytemaler ett enkelt ord på ulla til hver enkelt sau, som så får stille seg opp på hvilken som helst måte de selv vil. På denne måten oppstår et levende dikt, som endrer seg fra gang til gang, sier hun.

NTB

Lønn som fortjent

Lønnsomhet er nøkkelordet i vårt arme fedreland. De bedrifter som ikke alt er gått konk må ta skikkelig «grep» for at så ikke skal skje. Det betyr innsparing og atter innsparing, rasjonalisering, oppsigelser på løpende bånd. Fint lite hjelper det med topp utdannelse, aldri så flott CV, når hele avdelinger nedlegges, bedrifter flagger ut. Av barnebarns munn får vi høre at ingen – absolutt ingen lønnsinntaker – i dag sitter trygt.

Nåja, lønn og lønn. Det er da heldigvis noen som i disse krisetider kan unne seg litt mer enn salt til julematen. Vi tenker blant annet på Oslos ordfører og hans kumpaner som har bevilget seg et klekkelig lønnsopplegg. Med kumpaner menes da ikke ordførere i andre større byer. I Bergen og Trondheim har de gått den motsatte vei. Der vil de nå ha kr. 40.000 mindre årlig for så å fryse summen. Det

innsparte skal komme tiltak for ungdom og kulturliv til gode. Så kan man smile overbærende av slik naiv idealisme, for hva er vel 40.000 kroner i disse Røkketider? Et musepiss i havet og knapt nok det. Skjønt innen et stakarslig kulturbudsjett der hver eneste krone teller kan selv skarve 40.000 bety redningen for et og annet tilbud som ellers ville blitt kuttet ut i den store nedskjæringsprosessen. At man kan komme til å skjære så tett inntil beinet at selve beinet faller av, skal vi la ligge i denne omgang. Før der dreier det seg for en gangs skyld om noe hyggelig, nemlig Oslo-ordførers lønnsopplegg.

Det er han selv som hevder at det er vel fortjent, og han må vel vite det han. Vi andre kan bare tenke oss til hvilken arbeidsbyrde som døgnet rundt hviler på hans og de andre kommuneoppene skuldre, men aller mest på hans.

Ordføreren er selve byens ansikt må vite. Det skal ikke mye fantasi til for å forestille seg hvor pinlig det må være å fremtre som byens ansikt sånn som det ser ut her.

Vi skal avholde oss fra å repetere den uendelige elendighetsleksa. Nok å nevne stikkord som sykehus, eldresentre, skoler, psykiatri, stoffmisbruk m.m. m.m. «En nar-kotikasump» slik karakteriserte en tidligere Oslolevern hovedstaden. På toppen av det hele kommer så problemene når vi plutselig rammes av vinter. Et leserbrev fra Oslo vest beretter at maskinene pleide å rykke ut så snart snøfyllene lavet ned. Etter privatiseringen kan det ta to døgn før snøen som da er forvandlet til is, blir forsøkt fjernet. Firmaet får sin faste betaling uansett. Derfor lønner det seg knapt å utføre den tjenesten de har konkurrert seg til. For kommunen ville det lønnet seg med færre lån-

halsbrudd, men det er en annen skål.

Vi gamle som vokste opp i en ren og ryddig by der gatene ble sprøytet (!) hver morgen i sommerhalvåret og plogene rykket ut når snøen falt, sukker ved synet av hovedstadens tilgrisede, isete gater, om vi våger oss ut på dem da! Til de mange gode minner hører også at posten ble levert punktlig to ganger daglig, at skoler og sykehus ble grundig rengjort med grønnsåpevann. Derfor forstår vi så inderlig godt hvor pinlig det må være for dagens ordfører å fremtre som elendighetens ansikt. Til overmål knuges han av vissheten om at kommunekassa er bunnskrapt.

Det er så mye urettferdighet her i verden. Derfor er det godt å vite at det iallfall fins noen iblant oss som får sin velfortjente lønn.

EBBA HASLUND

